

တၢ်ထီၣ်ဒုးပှၤတၢ်တၢ်လီၤတဖၣ်

ထံၣ်တၢ်ပၤတၢ်ပြးကီၣ်ကးကရၢ (SAC) အတၢ်ထီၣ်ဒုးခးလီၤဒီး မၤဟးဂူၣ်ဟးဂီၤဝဲ
ပှၤတၢ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဒီးလၢ်လၢ်ထူၤသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢအမူးသ့ၣ်တဖၣ် ဖဲကီၣ်ပယီၤ
မ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးပူၤ (လၢယန့ၤအါရံၤ တုၤ လၢယူၤ ၂၀၂၅ နံၣ်)

လံာ်တၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါ

လၢအီကူး ၂၉ သီ, ၂၀၂၅ နံၣ်/ KHRG လံာ်ကတြၢ်နီၣ်ဂံၢ်- 25-3-Bp1

KHRG

ကညီၣ်ဂၢ်ဝိၣ်းယၢ်ကရၢၢ်

မၤနီၣ်မၤတၢ်မၤဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးပှၤဂ့ၢ်ဝိၣ်းယၢ်လၢကီၣ်ပယီၤခိၣ်ဒုးသ့ၣ်ပူၤ

၁. တၢ်ကတိၤလၢညါ

စးထီၣ်လၢသုးမိၤစိရိၤဟံးန့ၣ်ထံၣ်ကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤလၢ ၂၀၂၁^၁ နံၣ်လံၤလံၤ ဒီးစုကတဲာ်တၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်ဟံးန့ၣ်ထီၣ်ဝံၤအလီၤခံန့ၣ်, တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢလၢဒူဖိသဝီဖိလၢအအိၣ်လၢ ကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်စ့ၤလီၤဝဲ ဒီးဖျိလၢ ထံၣ်ကီၢ်တၢ်ပတၢ်ပြးကိၣ်ကးကရူာ် (SAC)^၂ အတၢ်ထီၣ်ဒုးပညိၣ်တၢ်လီၤလီၤ ဒီးထီၣ်ဒုးတပျုၤတပျီၤနီၤစ့ၤကိးတၢ်အဃိန့ၣ်လီၤ. SAC အံၤမၤဟးဂီၤလီၤပျီၤဝဲ ပုၤတၢ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒီးဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဘၣ်ဘျီပုၤတၢ်တၢ်အတၢ်အိၣ်မူအဂီၢ် ဒီးဖျိဟံးတၢ်လီၤဝဲမ့ၣ်ပီၤ, ခးလီၤကျိဖးဒိၣ် ဒီးဒွဲၣ်အူထီၣ်ဒူသဝီသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤတၢ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒ်အမ့ၢ်သီခါဖျိ, သရိၣ်, တၢ်မၤလိကိၣ်, ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်အီၤလၢတၢ်ဘျီတၢ်ဘျီ, ပုၤတၢ်တၢ်ရူၤလိာ်မုၢ်လိာ်, ထူသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ, တၢ်ဖဲးလိမၤဒီး ဒီးတၢ်ကူစါဘျီသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ အရူၤဒိၣ်ဝဲဒိၣ်မးလၢလီၤကဝီၤပုၤတၢ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်ဒီးဖျိ မ့ၢ်ဝဲတၢ်အိၣ်သ့ၣ် လၢဒူဖိသဝီဖိဒီး ပုၤတၢ်တၢ်အိၣ်မူအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်အသိး, ဒူဖိသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်မၤဝဲထူသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢအမူးသ့ၣ်တဖၣ် ဒ်သိးကမၤလၢကဝီၤဝဲအဝဲသ့ၣ်အတၢ်ဆဲးတၢ်လၢ ဒီးပုၤကိးဂၤလၢပုၤတၢ်တၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. SAC အတၢ်ထီၣ်ဒုးခးဝဲပုၤတၢ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒီးမူးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဆဲးကဲထီၣ်ဝဲအသးလၢ ၂၀၂၅ နံၣ်လၢလီၤကဝီၤပံၤပနီၣ်ကညီကိၢ်စဲၣ်အပူၤ ဒီးတၢ်အံၤဒုးကဲထီၣ်ဝဲတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲလၢသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ကဘျီတၢ်ဘျီတၢ်, မၤလၢကဝီၤတၢ်ဆဲးတၢ်လၢအမူး, လဲၤကူစါဘျီအသး, ဒီးမၤန့ၢ်တၢ်ကူဘၣ်ကူသ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤမ့ၢ်ဝဲတၢ်မၤဘၣ်ဒ်အဝဲသ့ၣ်အခွဲးအယာ်ဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ် ဒီးမ့ၢ်စ့ၤကိးတၢ်မၤဘၣ်ဒ် ဟီၣ်ခိၣ်ဒ်ဘၣ်တၢ်မၤစၢၤပုၤဂ့ၢ်ဝဲတၢ်လိာ်ဘၣ်သဲးစးတၢ်ဘျီန့ၣ်လီၤ.

လံာ်ဒုးသ့ၣ်ညါအံၤပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲတၢ်အုၣ်သးလၢအဘၣ်တၢ်တီၣ်ဖျါထီၣ်အီၤလၢသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဒီးတၢ်ကဲထီၣ်သး ဖဲလၢယန့ၣ်အါရဲၤ ဒီး လၢယူၤ ၂၀၂၅ နံၣ်အဘၣ်စၢၤပူၤသ့ၣ်တဖၣ် လၢအဘၣ်တၢ်မၤနီၣ်မၤဃါအီၤလၢ KHRG န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကဲထီၣ်သးသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲတၢ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢ ဒူဖိသဝီဖိလၢလီၤကဝီၤပံၤပနီၣ်ကညီကိၢ်စဲၣ်ဒ်တဘျီညါအပူၤဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဝဲလၢ အတၢ်လဲၤဘျီလဲၤဘျီ, တၢ်မၤလၢကဝီၤတၢ်

ဆဲးတၢ်လၢအမူး, တၢ်လဲၤဖဲးလိမၤဒီး, ဒီးတၢ်လဲၤကူစါဘျီသ့ၣ်သးအပူၤ ဒီးဖျိတၢ်မၤဟးဂီၤလီၤပျီၤဝဲပုၤတၢ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဃိန့ၣ်လီၤ. လံာ်တၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါဝဲအံၤ အခိၣ်ထံးတဆၢဒိၣ်န့ၣ် ပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲတၢ်အိၣ်သးဖျိကိၢ် ဘၣ်ထွဲဒီးပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ်အတၢ်အိၣ်သးလၢအပူၤကွၢ်ဒီးခဲအံၤ လၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤန့ၣ်လီၤ. လံာ်ဒုးသ့ၣ်ညါခဲဆၢဒိၣ်တဆၢဒိၣ်တခီ ပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲတၢ်အုၣ်သးဘၣ်ထွဲဒီး SAC အတၢ်ထီၣ်ဒုးခးဝဲပုၤတၢ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢအမူးသ့ၣ်တဖၣ်လၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤ ဖဲ ၂၀၂၅ နံၣ်ခိၣ်ထံးတတ်န့ၣ်လီၤ. လံာ်ဆၢဒိၣ်ဝဲအံၤပာ်ဖျါထီၣ်စ့ၤကိး တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲလၢ အဟံးပိာ်ထွဲအခဲဒီးဖျိတၢ်ထီၣ်ဒုး ဝဲဒူဖိသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဃိန့ၣ်လီၤ. လံာ်ဒုးသ့ၣ်ညါဝဲအံၤအကတၢ်တဆၢဒိၣ်တခီ ပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲသဲးစးအတၢ်ဘၣ်ထွဲသ့ၣ်တဖၣ် ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ကူစါဟ့ၣ်ဖးလၢလီၤကဝီၤဒီးဟီၣ်ခိၣ်ဒ်ဘၣ်ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါအဂီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

၂. တၢ်အိၣ်သးအတၢ်ပဲာ်ထံနီၤဖး - တၢ်ထီၣ်ဒုးမၤဟးဂီၤလီၤပျီၤဝဲ ဒီးပုၤတၢ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်, တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလၢပယီၤသးတဖၣ်မၤတၢ်အီၤအိၣ်လၢအနံၣ်လၢအဆံတဖၣ်အဆံလံ

ပယီၤသးအံၤထီၣ်ဒုးဝဲဒူဖိသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဒီးမၤဟးဂီၤလီၤပျီၤဝဲပုၤတၢ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢ ကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးဒ်တဘျီညါအပူၤ အိၣ်ဒီးအကျိၤအကျဲၤလီၤတၢ်လီၤဆဲး စးထီၣ်လၢ ကညီဒီကလုာ်စာဖျိကရူာ် (KNU-ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ်) ဒီးအသးဖိစုကတဲာ်ကရူာ်, ကညီဒီကလုာ်တၢ်ထူၣ်ဖျိသးမုၢ်ဒိၣ် (KNLA) စးထီၣ်ဖိစုကတဲာ် ဒ်သိးကမၤန့ၢ်ဝဲထံၣ်ကီၢ်သဲးအတၢ်သဘျီလၢ ၁၉၄၈ နံၣ်လံၤလံၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ပညိၣ်ထီၣ်ဒုးဝဲသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် ဖျါဝဲလၢပယီၤသး အတၢ်သ့ၣ်ကွၢ်ကျဲၤလၢတၢ်ခိၣ်ဆၢက့ၢ်တၢ်ပူၤထီၣ်တၢ် လၢအမ့ၢ် “တဲာ်လွီၤတဲာ်” သန့အပူၤန့ၣ်လီၤ. သန့အံၤမ့ၢ်ဝဲသန့အံၤအသီသီလၢပယီၤသးသ့ၣ်ဒ်သိး ကမၤဟးဂီၤဝဲကျိၤကျဲၤလၢ ကျိၣ်စ့တၢ်ဆိၣ်ထွဲအဂီၢ်, တၢ်ဆုၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤ

¹ On February 1st 2021, the Burma Army (or Tatmadaw) deposed the democratically elected government led by the National League for Democracy (NLD), transferred power to Min Aung Hlaing, the Commander-in-Chief of Myanmar's Armed Forces, and invalidated the NLD's landslide victory in the November 2020 General Election.

² The State Administration Council (SAC) is the executive governing body created in the aftermath of the February 1st 2021 military coup. It was established by Senior General Min Aung Hlaing on February 2nd 2021, and is composed of eight military officers and eight civilians. The chairperson serves as the de facto head of government of Burma/Myanmar and leads the Military Cabinet of Myanmar, the executive branch of the government. Min Aung Hlaing assumed the role of SAC chairperson following the coup. The military junta changed its name in July 31st 2025 to State Security and Peace Commission (SSPC).

ပီးလီၤသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်, တၢ်ထၢအါထီၣ်သုးဖိ ဒီးတၢ်မၤနီၣ်တၢ်ဂ့ၢ် တၢ်ကျိၤသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢသန့ၣ်အံၤအဖီလၢန့ၣ် ပ ယီၤသုးထံၣ်ဝဲသဝီဖိလၢကညီကီၢ်စဲၣ်အပူၤသ့ၣ်တဖၣ် ဒ်သုးဖိ အသိး ဒီးပညိၣ်ဝဲလၢအဝဲသ့ၣ်အသုးတၢ်ထီၣ်ဒုးမၤဟးဂီၢ်တၢ် အပူၤန့ၣ်လီၤ.

ပယီၤသုးဖိလၢအဟူးဂဲၤလၢ ‘လီၤကဝီၤသုးအပူၤသ့ၣ်တဖၣ်’³ ဒွဲၣ် အူဝဲဒုသဝီ, ခးလီၤနီၣ်စီၤဝဲကျိၤဒီးဒ်သ့ၣ်တဖၣ်ဆူ ဒုသဝီအပူၤ, မ့ၢ်ထံၣ်သဝီဖိခးဝဲ, မၤလီၤမၤဆူၣ်ဝဲသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်, ဖိၣ်ဝဲသဝီ ဖိဒီးသုဝဲဒ်ပုၤဝဲတၢ်ဖိဒီးပုၤကညီကတီၤ, သုဝဲသ့ၣ်ထံးမုၢ်ခွါတၢ် စုဆူၣ်ခိၣ်တကးသ့ၣ်တဖၣ်သကုၤဆးဒီး, မၤဆူၣ်သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် သုးလီၤသုးကျဲဒီးသဝီ, ဒီးမၤကမၢ်စ့ၢ်ကိးဝဲပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲး ယာ်အဂုၤအဂၤ လၢအတုၤထီၣ်ဝဲဒုးယၤကွီၢ်မ့ၢ်ဒီးကွီၢ်မ့ၢ်ထီၣ်ဒါ ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိန့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် အိၣ်လၢအနီၣ်လၢအဆံတဖၣ် အဆံလံန့ၣ်လီၤ.⁴

၂၀၁၂ နံၣ်တၢ်ပတုၣ်တၢ်ခးလၢတၢ်မၤအီၤလၢ KNU ဒီးပယီၤ သုးအဘၣ်စၢၤ, ဒီးထံၣ်ကီၢ်ဒီတဘျီတၢ်ပတုၣ်တၢ်ခးတၢ်အၢၣ် လီၤအီၤလီၤအလံာ်ဃံးဃာ် လၢတၢ်မၤအီၤဖဲ ၂၀၁၅ နံၣ်န့ၣ် ဟ့ၣ် ဝဲတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လၢပုၤလီၤကဝီၤဖိတနီၤ ကကွၢ်ကဒါဆူအဟံၣ် အဃီတၢ်လီၤတၢ်ကျဲန့ၣ်လီၤ. ဒ်လဲၣ်ဂ့ၤဂ့ၤ, ပယီၤသုးအံၤမၤလၢ ထီၣ်စ့ၢ်ကိးအတၢ်ဟဲဆီလီၤသးအလီၤအကျဲလၢ လီၤကဝီၤတ နီၤ ဖဲတၢ်မၤတၢ်ပတုၣ်တၢ်ခးအဆၢကတီၢ်အံၤအဃီ ဒုးအိၣ်ထီၣ် ဝဲတၢ်ဖုၣ်ဆၢဒိၣ်ထီၣ် လၢသဝီဖိဒီးပယီၤသုးတဖၣ်အဘၣ်စၢၤ န့ၣ်လီၤ.⁵ ဖဲဆၢကတီၢ်ဝဲန့ၣ်အပူၤန့ၣ်, လီၤကဝီၤပုၤကဲဒိၣ်ကဲထီၣ် ဒီးပုၤမၤမုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်လၢတၢ်ချၢသ့ၣ်တဖၣ် ဟဲန့ၣ်လီၤမၤဝဲတၢ် လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်အတၢ်တိၢ်ကျဲၤအဆံး ဒီးအဖးဒိၣ်လၢအမၤဘၣ် ဒိခိၣ်ဃၢၤန့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် လၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအ ပူၤန့ၣ်လီၤ. တကတီၢ်ဃီ, ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်အကျဲသန့လၢအအာအ သီသ့ၣ်တဖၣ် ဟ့ၣ်ဝဲတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လၢတၢ်ကဟံးဆူၣ်ကွံာ်ဝဲ သဝီဖိအတၢ်န့ၢ်ပာဘၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.⁶

ပယီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ်ဆဲးမၤကမၢ်ဝဲ ဒုဖိသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အခွဲး အယာ် လၢလီၤကဝီၤအါတက့ၢ်လၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံး အပူၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ပတုၣ်တၢ်ခးလၢတၢ်မၤအီၤဖဲကတီၢ်ဝဲန့ၣ်န့ၣ် ဟးဂီၢ်ကွံာ်ဝဲဖဲ ပယီၤသုးခိၣ်နီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဟံးဆူၣ်တၢ်စီတၢ်ကမီၤလၢ NLD အ အိၣ်ဖဲလၢဖုၤတြုၤအါရံၤ ၁ သီ, ၂၀၂၁ နံၣ်ဝံၤအလီၤခံန့ၣ်လီၤ. NLD အံၤနၢၤဝဲတၢ်ဃုထၢအခိၣ်ထံးကတၢ်တဘျီဖဲ ၂၀၁၅ နံၣ်, ဒီးဖဲလၢနီၣ်ဝဲဘျီ ၂၀၂၀ နံၣ်န့ၣ် နၢၤကဒီးဝဲထံၣ်ကီၢ်ဒီဘျီအတၢ် ဃုထၢဖးဒိၣ်န့ၣ်လီၤ. စးထီၣ်လၢလၢဖုၤတြုၤအါရံၤ ၂၀၂၁ နံၣ် န့ၣ် ပယီၤသုးလၢအအိၣ်လၢ SAC တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ကလုၢ်အဖီလၢ အံၤက့ၢ်ခိၣ်ဆၢဝဲထံၣ်ကီၢ်ဒီဘျီတၢ်ပၢ်ဆၢထီၣ်ဒါအဝဲသ့ၣ် ခိဖျိမၤ ဆူၣ်ထီၣ်ဝဲအတၢ်ထီၣ်ဒုးထံၣ်ကီၢ်ဖိကမုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အဃီ SAC အံၤမၤကမၢ်ဝဲပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲး ယာ်သ့ၣ် တဖၣ်အကလုာ်ကလုာ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်လၢ SAC မၤကမၢ်ဝဲသ့ၣ် တဖၣ်အကျဲပုၤဃုာ်ဝဲတၢ်ခွဲးအူထီၣ်ဒုသဝီသ့ၣ်တဖၣ်, တၢ်ဖိၣ် ဒုးဃာ်ဒီးမၤဆါပယွဲဝဲပုၤဂဲၤလီၤတၢ် ဒီးပုၤဒီးသဒါပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲး ယာ်သ့ၣ်တဖၣ်, တၢ်မၤတရီတပါဒီးတၢ်သု သ့ၣ်ထံးမုၢ်ခွါတၢ် စုဆူၣ်ခိၣ်တကး ပုၤဃုာ်ဒီးတၢ်သုသ့ၣ်ထံးမုၢ်ခွါတၢ်စုဆူၣ်ခိၣ် တကးလၢဖိဒ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဖီခိၣ် ဒီးတၢ်သုဝဲထံၣ်ကီၢ်ဖိ ကမုၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒ်ပုၤကညီကတီၤ သ့ၣ်တဖၣ်အသိးန့ၣ်လီၤ.⁷

SAC အတၢ်က့ၢ်စးထီၣ်သုဝဲ တဲာ်လွံာ်တဲာ်သန့ လၢကီၢ်ပယီၤမုၢ် ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤ ဖဲလၢဖုၤတြုၤအါရံၤ ၂၀၂၁ နံၣ်ဝံၤအလီၤခံ န့ၣ်ပုၤဃုာ်ဝဲအတၢ်ပညိၣ်ဟဲခးလီၤဝဲဒုဖိသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဒီးပုၤ တၢ်တၢ်အတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢကတီၢ်ယူၤန့ၣ်လီၤ.⁸ ပုၤတၢ်တၢ် အတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒ်အမုၢ် (သီခါဖျုာ်, တၢ်ဘၢယွၤသရိၣ်, တၢ်မၤလိကွီၤ ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒီးသ့ၣ်တဖၣ်) မ့ၢ်ဝဲတၢ်လီၤအ ခိၣ်သ့ၣ်လၢပုၤတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် ဒီးတကတီၢ်ဃီဘၣ်တၢ်သု စ့ၢ်ကိးအဝဲသ့ၣ်ဒ် တၢ်အိၣ်ကဒုဒီးတၢ်မၤစၢၤ အလီၤ လၢထံၣ်ကီၢ်ဖိ ကမုၢ်လၢအဘၣ်ဃုာ်ပုၤဖျဲးအသးလၢတၢ်သဘံာ်သဘုာ်သ့ၣ်

³ The Burma military viewed territories as ‘black’, ‘brown’ or ‘white’ according to the extent of EAGs’ activities in these areas. A black area denoted “an area controlled by insurgents but where the Tatmadaw operates”, a brown area denoted “a Tatmadaw-controlled area where insurgents operate”, while a white area denoted territory which has been “cleared” of EAG activity. See Maung Aung Myoe, “Neither Friend Nor Foe: Myanmar’s Relations with Thailand since 1988,” Institute of Defence and Strategic Studies, Nanyang Technological University, 2002, p. 71.

⁴ See: KHRG, *Undeniable: War crimes, crimes against humanity and 30 years of villagers’ testimonies in rural Southeast Burma*, December 2022.

⁵ See: KHRG, *Dreaming of Home, Hoping for Peace: Protracted Displacement in Southeast Myanmar*, May 2019. Also: KPSN, “The Nightmare Returns Karen Peace Support Network April 2018 Karen hopes for peace and stability dashed by Burma Army’s actions”, April 2018.

⁶ See: KHRG, *‘Development without us’: Village Agency and Land Confiscations in Southeast Myanmar*, August 2018. Also: KHRG, *Development or Destruction? The human rights impacts of hydropower development on villagers in Southeast Myanmar*, July 2018.

⁷ See, for instance: IIMM “*Report of the Independent Investigative Mechanism for Myanmar*”, July 2024. Also: UN Special Rapporteur for Human Rights in Myanmar, “*Situation of human rights in Myanmar*,” October 2024.

⁸ See KHRG, *တဘျီယုာ်လဲၤ Aircraft coming! : Impacts of air strikes on local communities and villagers’ protection strategies in Southeast Burma since the 2021 coup*, November 2024.

တဖန်နဲ့လီ၊^၉ SAC အတော်ထိပ်ဒုး မၤတပျုၣ်တပျီတၢ်သ့ၣ်တဖၣ် မၤဟးဂီၤဝဲပှၤတဝၢအတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဆီလီၤအမိၤပှၢ် ဒီးဒ်န့ၣ်အသိးဒုးအိၣ်ဝဲတၢ်ဒိဘၣ်လၢ သဝီဖိအါမး လၢအတူၢ်ဘၣ်ဝဲတၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်နးနးကလဲၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဖီခိၣ်န့ၣ်လီၤ၊^{၁၀}

စးထိန်လၢလၢယနူအါရံ၊ ၂၀၂၁ နံၣ်တုၤလၢလၢယူ၊ ၂၀၂၄ နံၣ်န့ၣ်, KHRG အတၢ်မၤနီၣ်ပၢ်ဖျါဝဲလၢ SAC ဟဲခးလီၤတၢ်ဒီးကဘီယူၤလၢသဝီသ့ၣ်တဖၣ်လၢအအိၣ်လၢလီၤကဝီၤပၢ်ပနီၣ်ကညီကီၢ်စဲၣ်အပူၤ အိၣ်ဝဲအစ့ၤကတၢၢ် ၂၀၃ ဘျီ ဒီးတၢ်ဟဲခးလီၤတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤမၤဟးဂီၤဝဲပှၤတဝၢအတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်အိၣ်ဝဲအစ့ၤကတၢၢ် ၈၉ ဖျၢၣ်န့ၣ်လီၤ.¹¹ ကညီတၢ်ဆီၣ်ထွဲ မၤစၢၤတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ပှၢ်ဘျးစဲ (KPSN) ပၢ်ဖျါဝဲဒၣ်လၢ ဖဲလၢဖုၤတြုၤအါရံ၊ ၂၀၂၁ နံၣ် ဒီးလၢနီၣ်ဝုဘၢၣ် ၂၀၂၄ နံၣ်အဘၢၣ်စၢၤန့ၣ် ပယီၤသုးကဘီယူၤအတၢ်ဟဲခးလီၤတၢ် ဒီးအတၢ်ခးလီၤတၢ်ဒီးကျိ ဖးဒိၣ်လၢ ကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံး ဒီတဘျီညါအပူၤန့ၣ် ဘၣ်ဟးဂီၤလီၤပှီၢ် ဝဲတၢ်မၤလိက့ၢ် ၂၂ ဖျၢၣ်, တၢ်ဆါ ဟံၣ်/တၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒါး ၂၁ ဖျၢၣ်, တၢ်ဘါယွၤသရိၣ် ၂၃ ဖျၢၣ်ဒီး သီအီၣ် ၃၁ ဖျၢၣ်န့ၣ်လီၤ.¹² တၢ်ကရၢကရိအဂုၢ်အဂၤသ့ၣ်တဖၣ် ပၢ်ဖျါစ့ၢ်ကီၢ်ဝဲ SAC အတၢ်ထီၣ်ဒုးခးတၢ်အဂၤလၢ အဘၣ် ဟးဂီၤလီၤပှီၢ်ဝဲ တၢ်ဆါဟံၣ်, တၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒါး, ဒီးတၢ်မၤလိက့ၢ်အဖျၢၣ်လၢအကယၤသ့ၣ်တဖၣ် လၢကီၢ်ပယီၤဒီ တဘျီညါအပူၤန့ၣ်လီၤ.¹³ နီၣ်ဂံၢ်နီၣ်ဒွးသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ တမ့ၢ်လၢအပၢ်ဖျါထီၣ်ဒၣ်လဲၣ် SAC တၢ်ခးလီၤတၢ်သ့ၣ်တဖၣ် အတၢ် မၤဘၣ်ဒိဟးဂီၤတၢ်အနီၣ်ဂံၢ်နီၣ်ဒွးနီၢ်ကီၢ်ဘၣ်.

ဖ ၂၀၂၅ နံပါတ်အပူနဲ့၊ SAC အတတ်ထိပ်ဒုးခးဝဲထံဖိကီဖိက မျာ်သုတ်တဖန် လာကီပယီအပူဆဲးကဲထိပ် ဝဲအသးနဲ့လီ။ တကတီဝီ၊ ဟိပ်ခိပ်ဟူး ဖဲလါမးရှး ၂၈ သီ၊ ၂၀၂၅ နံပါတ် ၈ကဲတကပနဲ့ဒုး အိပ်ထိပ်ဝဲတတ်ဟးဂူဟးဂါအါမး ဒီးဟိပ် ခိပ်ဟူးဝံအလီခံတယံဘတ်နဲ့SAC ဘီးဘတ်ရလီလါက မဲဝဲတတ်ပ တုတ်တါခး နဲ့လီ။¹⁴ ဒ်လဲဂ်ဂူ၊ SAC တမဲလါ ပွဲဝဲအတတ်အင်္ဂလီဘတ်။ မ့မ့တခီ၊ အတတ်ထိပ်ဒုးခးလီဝဲ ပု တဝါအတတ်သုတ်ထိပ်သုတ်တဖန် ဒီးလုလီထူသနူ တါဆဲးတါ လါ အလီအ ကျဲသုတ်တဖန်ဆဲးကဲထိပ်ဝဲ အသးလာကီပယီ မှ်ထိပ်ကလံထံးအပူနဲ့လီ။

၃. တၢ်ကဲထီၣ်သးနီၣ်ကီၢ်အတၢ်ကွဲးဖုၣ် - SAC
အတၢ်ထီၣ်ဒုးခးလီၤဝဲဒူသဝီသ့ၣ်တဖၣ်လၢ
ကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤသကုၤဆး
ဒးအဃိ ပှၤတဝၢအတၢ်သူၣ်ထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်
ဟးဂီၤလီၤပှီၢ်

၁၂၂၅ နှ်အပူန့ၣ် တၢ်ထီၣ်ဒုးဝဲပုၤတၢၤ အတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်
 လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤ သ့ၣ်တဖၣ်ဆဲးကဲထီၣ်ဝဲ
 အသး မ့ၢ်လၢ SAC အံၤဟဲးလီၤဟးဂီၤဝဲသီခါဖျၢၣ်, တၢ်ဘါယွၤ
 သရိၣ်, တၢ်မၤလိက့ၢ် ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒးသ့ၣ်တဖၣ် တဘျုး
 ဖျၢၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢအဝဲသ့ၣ်အတၢ်ဟဲးလီၤတၢ်ဒီးကဘီၤယူၤ,
 ခြိ, အတၢ်ခးလီၤကျိဖးဒိၣ်, ဒီးအတၢ်ဒွဲၣ်အူထီၣ်ဟံၣ်ဃီ တၢ်
 သ့ၣ်ထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ် သ့ဝဲတၢ်ခးလီၤနီၤစိတပျၢၣ်တပျီၤ
 တၢ်ဒီးတၢ်ခးလီၤတၢ်လၢအိၣ်ဒီးတၢ်ပညိၣ်လိလီၤ ခံမံၤလၢာ်န့ၣ်
 လီၤ. SAC အတၢ်ခးလီၤတၢ်လၢပုၤတၢၤအ တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်သ့ၣ်တ
 ဖၣ်အိၣ်အလီၢ်အကျဲ ဒီးမူးသ့ၣ်တဖၣ်လၢလီၢ်ကဝီၤ ဟံၣ်ပနီၣ်က
 ညိကီၢ်စဲၣ်အပူၤန့ၣ် ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲထံဖိကီၢ်ဖိ တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး
 ဒီးတၢ်သံတၢ်ပုၤသ့ၣ်တဖၣ်, မၤဟးဂီၤဝဲထူသန့ တၢ်ဆဲး တၢ်
 လၢအလီၢ်အကျဲသ့ၣ်တဖၣ်, ဒီးမၤဘၣ်ဒိဝဲလီၢ်ကဝီၤပုၤတၢၤဖိ
 သ့ၣ်တဖၣ်အကံၢ်အစီ လၢကဆိၣ်ထွဲလီၤအနီၢ်ကစၢ် အဂီၢ်န့ၣ်
 လီၤ. ပုၤဘျုးတၢ်ဘါတၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ပျံၤဝဲလၢကလဲၤဘျုးလဲၤ
 ဘါ, ကိုသရၣ်ဒီးကိုဖိသ့ၣ်တဖၣ်ပျံၤဝဲလၢ ကလဲၤဆူကို, ပုၤဆူး
 ပုၤဆါသ့ၣ်တဖၣ်တန့ၢ်လဲၤဘၣ်ဝဲဆူတၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒးသ့ၣ်တ
 ဖၣ်ဘၣ် ဒီးသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် တမၤလၢကပီၤဘၣ်ဝဲ အလုၢ်လၢ
 ထူသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢလၢအနီၢ်ကစၢ်ဒိဝဲအကျါဘၣ်.

စးထီၣ်လၢလၢယနူၤအါရံၤတုၤလၢယူၤ ၂၀၂၅ နံၣ်အပူၤန့ၣ် KHRG ဒီးန့ၣ်တၢ်ပာ်ဖျါ ၅၅ ဘ့ၣ်လၢ ကီၢ်ရဲၣ်နွံဘ့ၣ် လၢာ်လၢ အအိၣ်လၢကညီကီၢ်စဲၣ်အပူၤ, လၢအပာ်ဃုာ်ဝဲဒီးတၢ်အုၣ်သး ဘၣ်ထွဲ တၢ်ခးလီၤတၢ်လၢပုၤတၢ်တၢ်အတၢ်သ့ၣ်ထီၣ် သ့ၣ်တဖၣ် အဖီခိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ပာ်ဖျါသ့ၣ်တဖၣ်အံၤအပူၤန့ၣ် SAC အတၢ် ခးလီၤတၢ်အိၣ်ဝဲ ၄၇ ဘျီ ဒီးတၢ်ခးလီၤတၢ် သ့ၣ်တဖၣ်အံၤဘၣ် ပားဂီၤလီၤပှီၣ်ဝဲ သီခါဖျါတၢ်သ့ၣ်ထီၣ် ၂၃ ဖျါၣ်, တၢ်ဘါယွၤသ ရိၣ်တဖျါၣ်, ကိၣ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ် ၈ ဖျါၣ်, ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒါး ၄

⁹ See: KHRG, [*Emergency Lifeline : Challenges to the right to healthcare, and local efforts, in Southeast Burma \(January - October 2024\)*](#) December 2024; KHRG [*Schools Under Attack : Challenges to the right to education in Southeast Burma \(June 2023-February 2024\)*](#), July 2024.; KHRG, “[Hpa-an District Short Update: SAC shelling injured villagers, drug issues and livelihood challenges in T’Nay Hsah and Luh Pleh Townships \(March to November 2024\)](#)”, May 2025.

¹⁰ KHRG “Statement of condemnation of mass killing in Let Htoke Taw village, Myinmu Township, Sagaing Region,” May 2024.

11 KHRG, ကဘိယူဟဲလံ Aircraft coming!, above.

12 KPSN “Regaining Control of Our Lands,” November 28th 2024.

¹³ 352 attacks on hospitals and clinics reported by Insecurity Insight in “[Attacks on Health Care in Myanmar: 14-27 May 2025](#)” (May 2025); and 174 attacks on schools from Feb 2021 to July 2024, reported in “[Schools caught in the crossfire](#),” Myanmar Witness, July 20th 2025.

¹⁴ Special Advisory Council for Myanmar (SAC-M), “[Relentless Junta Onslaught Demands Immediate Justice](#),” May 2025.

ဖျါၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်အသိး, ဘၣ်ဒိဟးဂီၤစ့ၢ်ကိးဝဲ သီခါဖျါၣ်တၢ် သူၣ်ထီၣ်အဂၤ ၂၆ ဖျါၣ်, တၢ်ဘၢယွၤသရိၣ် ၄ ဖျါၣ်, တၢ်မၤလိ ကို ၁၆ ဖျါၣ် ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒီး ၄ ဖျါၣ် တဆံးတက့ၢ်န့ၣ် လီၤ. SAC အတၢ်ခးလီၤတၢ်လၢပုၤတၢ်တၢ်အတၢ်သူၣ်ထီၣ်သ့ၣ် တဖၣ်အဖီခိၣ် ဖဲ ၂၀၂၅ နံၣ်အခိၣ်ထံးတဝ်န့ၣ် ပၣ်ဃုာ်ဝဲ က ဘီယုၤ ဒီးဒြဲတၢ်ခးလီၤတၢ် အဘျီ ၄၀ န့ၣ်လီၤ. တၢ်ခးလီၤတၢ် အဂၤ သၢဘျီတခါ မ့ၢ်ဝဲတၢ်ခးလီၤကျိးဒိၣ် အိၣ်ဃုာ်ဒီးကဘီ ယုၤဒီးဒြဲတၢ်ဟဲခးလီၤတၢ်တဘျီဃီန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်တၢ်ကဲ ထီၣ် သးအဂၤတခါတခါ ပၣ်ဖျါဝဲ SAC အတၢ်ဒွဲၣ်အူထီၣ်ဝဲပုၤတၢ်တၢ် အတၢ်သူၣ်ထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. SAC အတၢ်ခးလီၤတၢ်လၢ ပုၤတၢ်တၢ်အတၢ်သူၣ်ထီၣ်အဖီခိၣ် ဒီးဖဲလၢတၢ်မၤဝဲထူသန့တၢ် ဆဲးတၢ်လၢအမူးပုၤအဂၤသၢ ဘျီတခါ အဝဲသ့ၣ်သ့ၣ်တၢ်ခးလီၤ ကျိးဒိၣ်တခါန့ၣ်လီၤ.

SAC အတၢ်ခးလီၤတၢ်လၢပုၤတၢ်တၢ်အတၢ်သူၣ်ထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ် အဖီခိၣ်ဖဲ ၂၀၂၅ နံၣ်အပူၤ လၢအဘၣ် တၢ်တီၣ်ဖျါထီၣ်အီၤဆူ KHRG န့ၣ် ဘၣ်သံဝဲသဝီဖိအစ့ၢ်ကတၢ် ၁၆ ဂၤ ဒီးဘၣ်ဒိဝဲသဝီ ဖိ ၇၀ ဂၤန့ၣ်လီၤ. သဝီဖိလၢအသံသ့ၣ်တဖၣ်အကျါ ပိာ်မုာ်ပၣ် ဃုာ်ဝဲ ၂ ဂၤ ဒီးဖိသ့ၣ်ဖိပၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲ ၂ ဂၤန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ပုၤဘၣ် ဒိ အကျါတခါ ပိာ်မုာ်ပၣ်ဝဲအစ့ၢ်ကတၢ် ၃ ဂၤ ဒီးဖိသ့ၣ်ပၣ်ဝဲ ၆ ဂၤ န့ၣ်လီၤ. သဝီဖိလၢအသံ ဒီးဘၣ်ဒိသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ အိၣ်ဝဲလၢတၢ် သူၣ်ထီၣ်ဒီးမူးလၢတၢ်ခးလီၤအီၤအပူၤ မ့တမ့ၢ် အိၣ်ဘူးဝဲဖဲတၢ် ကပိာ်ကပၤ ဖဲတၢ်ကဲထီၣ်သးအဆၢကတၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ခးလီၤ တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဘၣ်သံစ့ၢ်ကိးဝဲ ပုၤမၤတၢ်လၢတၢ်ဘျီတၢ် ဘၢ ၃ ဂၤ ဒီးကသံၣ်ပုၤမၤတၢ်ဖိတဂၤန့ၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်အသိး မၤ ဘၣ်ဒိစ့ၢ်ကိးဝဲပုၤမၤတၢ်လၢတၢ်ဘျီတၢ် ဘၢအဂၤ ၆ ဂၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကဲထီၣ်သးနီၤကီၢ်အတၢ်ကွဲးဖျါၣ်အံၤ ပၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲတၢ်အုၣ်သး ဘၣ်ထွဲဒီး SAC အတၢ်ခးဘၣ်ဒိဟးဂီၤ ပုၤတၢ်တၢ်အတၢ်သူၣ်ထီၣ် သ့ၣ်တဖၣ် စးထီၣ်လၢလၢယန့ၣ်အါရံၤ တုၤ လၢယုၤ ၂၀၂၅ နံၣ် အပူၤ ဒီးတၢ်လၢအဟဲပိာ်ထွဲထီၣ် အခံသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အ ဆိကတၢ်န့ၣ်, လံာ်ဆၢဒိၣ်ဝဲအံၤ တဲဖျါဘၣ်ဃးတၢ်လၢအဟဲ ပိာ်ထွဲထီၣ်အခံခီဖျါ SAC အတၢ်ခးလီၤဝဲတၢ်ဘျီတၢ်ဘၢအတၢ် သူၣ်ထီၣ်ဒီးထူသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢအမူးသ့ၣ်တဖၣ် (၃.၁), လၢ အပၣ်ဃုာ် ဝဲဒီးတၢ်မၤဟး ဂီၤထူသန့ တၢ်ဆဲးတၢ်လၢအတၢ်န့ၣ် သၢသ့ၣ်တဖၣ် ဒီးတၢ်မၤတံာ်တံာ်ဝဲထူသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢအ တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလၢတၢ်မၤ ညီၣ်နီၤအီၤသ့ၣ်တဖၣ်, ပုၤမၤတၢ်လၢတၢ် ဘျီတၢ်ဘၢသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ် သံဒီးတၢ်ဘၣ် ဒိဘၣ်ထံး, ဒီးတၢ် ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ပျံၤတၢ်ဖုး လၢတၢ်ကမၤ ဝဲလုာ်လၢထူသန့တၢ် ဆဲးတၢ်လၢအတၢ်ဟူး တၢ်ဂဲၤလၢတၢ်မၤညီၣ်နီၤအီၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လံာ်ဆၢဒိၣ်အံၤကွဲးဖျါၣ်ဖျါၣ် စ့ၢ်ကိးဝဲ တၢ်အုၣ်သးဘၣ်ထွဲဒီး SAC အတၢ်ခးလီၤတၢ် လၢအဘၣ်ဟးဂီၤလီၤကလဲဝဲကိုတၢ်သူၣ်ထီၣ် သ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ ဘၣ်ဟးဂီၤဝဲတဆံးတက့ၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်လီၤ (၃.၂). တၢ်ခးလီၤတၢ်လၢကိုသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးဝဲဖိဒိသ့ၣ်

သ့ၣ်တဖၣ်, ဒုးအိၣ်ထီၣ်ကိုဖိတၢ်ဘၣ်ပတုာ်မၤလိတၢ်, ဒီးဒုးအိၣ် ထီၣ်တၢ်တံာ်တံာ်လၢကိုဖိသ့ၣ်တဖၣ် ကဒီးန့ၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ် သ့ၣ်အဂီၢ် န့ၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်အသိး, လံာ်ဆၢဒိၣ်အံၤပၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲ SAC အတၢ်ခးလီၤဝဲတၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒီးသ့ၣ်တဖၣ် (၃.၃) လၢအဒုး အိၣ်ထီၣ် တၢ်ကီတၢ်ခဲဒိသိးသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် ကဒီးန့ၣ်တၢ်ကူၣ်စါ ယါဘျီအဂီၢ် ဒီးတြီဃာ်ဝဲသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢကလဲၤကူၣ်စါယါ ဘျီ အသးခီဖျါအပျံၤတၢ်အဃီန့ၣ်လီၤ. လၢခံကတၢ်န့ၣ်, လံာ် ဆၢဒိၣ်အံၤ တဲဖျါဘၣ်ဃးကျိၤကျဲၤလၢသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်သ့ၣ် ဒိ သိးကဟးဆဲးဝဲတၢ်မၤဆါပယွဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ကျိၤကျဲၤလၢ အဝဲသ့ၣ်သ့ၣ်ပၣ်ဃုာ်ဒီးတၢ်ဟးမံလၢသဝီချါ, တၢ်မၤလိတၢ်လၢ ကိုတၢ်သူၣ်ထီၣ်ပတြီၣ်အပူၤ လၢတၢ်တုၤထီၣ်အီၤလၢပုၤကျါ, ဒီး တၢ်ဆုၢ်ဝဲပုၤဘၣ်ဒိသ့ၣ်တဖၣ်ဆူတၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒီးလၢ တၢ်အိး ထီၣ်အီၤဖဲအဘူး သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

၃.၁. SAC အတၢ်ခးလီၤဝဲတၢ်ဘျီတၢ်ဘၢအလီၤသ့ၣ် တဖၣ်အတၢ်ဒိဘၣ်

SAC အတၢ်ခးလီၤတၢ်လၢ ၂၀၂၅ နံၣ်အခိၣ်ထံးတဝ်န့ၣ် ဘၣ် ဟးဂီၤလီၤပျီဝဲသီ ခါဖျါၣ်အတၢ် သူၣ်ထီၣ် အစ့ၢ်ကတၢ် ၂၃ ဖျါၣ်, တၢ်ဘၢယွၤသရိၣ်တဖျါၣ် ဒီးဘၣ်ဒိဟးဂီၤစ့ၢ်ကိးဝဲ သီခါခါဖျါၣ်တၢ် သူၣ်ထီၣ်အဂၤ ၂၆ ဖျါၣ် ဒီးတၢ်ဘၢယွၤသရိၣ် ၄ ဖျါၣ်တဆံး တ က့ၢ်န့ၣ်လီၤ. SAC အတၢ်ခးလီၤဝဲ တၢ်ဘျီတၢ်ဘၢအတၢ်သူၣ် ထီၣ်သ့ၣ် တဖၣ်အံၤ ဘၣ်သံဒီးဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးစ့ၢ်ကိးဝဲ တၢ်ဘျီ တၢ်ဘၢအခိၣ်အနီၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲလၢယန့ၣ်အါရံၤ ဒီးလၢ ယုၤ ၂၀၂၅ နံၣ်အဘၢၣ်စၢၤန့ၣ် ခီဖျါတၢ်ခးလီၤဝဲ တၢ်ဘျီတၢ်ဘၢ အတၢ်သူၣ်ထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဃီ, ပုၤမၤတၢ် လၢတၢ်ဘျီတၢ် ဘၢဘၣ်သံဝဲအစ့ၢ်ကတၢ် ၃ ဂၤ ဒီးဘၣ်ဒိဝဲ ၆ ဂၤန့ၣ်လီၤ. SAC ဟဲခးလီၤတၢ်ဒီးကဘီယုၤ ဒီးဒြဲ လၢတၢ်ဘျီတၢ်ဘၢအတၢ်သူၣ် ထီၣ်အိၣ်အလီၤ အိၣ်ဝဲအစ့ၢ်ကတၢ် ၂၀ ဘျီ ဒီးခးလီၤဝဲကျိး ဒိၣ် လၢသီခါဖျါၣ် ဒီးတၢ်ဘၢယွၤသရိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဖီခိၣ်အိၣ်ဝဲ အစ့ၢ်ကတၢ် ၄ ဘျီန့ၣ်လီၤ.

လၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံာ်ထံးအပူၤန့ၣ် ညီၣ်နီၤတၢ်တုၤဝဲသီခါဖျါၣ် သ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်လူၢ်ဒိခိၣ် ဒီးတၢ်တုၤထီၣ်ဃုာ်ဒီးဃိၣ်သ့ၣ် တ ဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဘၢယွၤသရိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်စ့ၢ်ကိးအိၣ်ဒီးတၢ်ဘၢ အတၢ်ပနီၣ်လၢအလီၤ အဃီ တၢ်ထံၣ်ဒီးမၤနီၣ်ဘၣ်အဝဲသ့ၣ်ညီ န့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ဝဲဒၣ်လၢသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ကနီၣ်ပၢၤလီၤတၢ်လီၤဆဲး လၢဘၣ်မနုၤအဃီ SAC အံၤခးလီၤဝဲတၢ်ဘျီတၢ်ဘၢအတၢ်သူၣ် ထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ခဲအံၤခဲအံၤလဲၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ထီၣ်ဒါဝဲတၢ်ဟူး တၢ်ဂဲၤဒ် န့ၣ်အသိးသ့ၣ်တဖၣ် ဒီးပၣ်ဖျါဝဲဒၣ်လၢ SAC အတၢ်ခး လီၤဝဲတၢ်သူၣ်ထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤန့ၣ် တြီဃာ်အဝဲသ့ၣ် ဒိသိးက သ့ၣ်တၢ်လီၤတၢ်ကျဲၤလၢအရ့ၤဒိၣ်လၢတၢ်မၤဝဲ တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤညီၣ်နီၤ ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ဘျီတၢ်ဘၢဒီးလုာ်လၢထူသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢသ့ၣ် တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်အသိး အဝဲသ့ၣ်ဘၣ် အိၣ်ဝဲလၢတၢ်ပျံၤတၢ်

ဖုးအပူၤ ခီဖျိ SAC အတၢ်ခးလီၤတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤအဃိန့ၣ်လီၤ.

**က) တၢ်မၤဟးဂီၤတၢ်ဘျီတၢ်ဘါအလီၤဒီးတၢ်စုလီၤ
 ခိၣ်ခိၣ်ဘၣ်ထွဲထူသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢသ့ၣ်တဖၣ်**

SAC အတၢ်ခးလီၤတၢ်ဘျီတၢ်ဘါအတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ် အဃိ ဘၣ်ဟးဂီၤတၢ်ဘျီတၢ်ဘါအလီၤခိၣ်ခိၣ်ဘၣ်ထွဲ ထူသန့တၢ် ဆဲးတၢ်လၢသ့ၣ်တဖၣ် ဒီးဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲထံဖိကီၢ်ဖိကမ္ပါတၢ် ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး ဒီးတၢ်သံတၢ်ပုၤသ့ၣ် တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဒိ ဖဲလါ ဖုၤတြုၤအါရံၤ ၉ သီ, ၂၀၂၅ နံၣ်, ဟါခီ ၁၂ နံၣ်ရံၣ် ၄၇ မံးနံး အဆၢကတီၢ်န့ၣ် SAC အကဘီယုၤဒုးသုး ဟဲတၢ်လီၤဝဲမ့ၣ်ပီၤ လၢအစီအိၣ် ၅၀၀ ပီၣ် ခံၣ်ဖျါဆူ အဘ--- သဝီပူၤ လၢအအိၣ် လၢ ဃီဖိပျံၤ (မ့စီ) ကရုၢ်, ဘံလုကီၢ်ဆၢ, ဒုသထူၣ် (သထူၣ်) ကီၢ်ရဲၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. မ့ၣ်ပီၤခံၣ်ဖျါအံၤလီၤ တဲၣ်န့ၣ်ဝဲလၢသီခါ ဖျါကရုၢ်ပူၤအဃိ ဘၣ်ဒိဟးဂီၤဝဲသီခါဖျါ တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်မိၢ်ပုၤ သၢဖျါ ဒီးတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်အဂၤသၢဖျါလၢအအိၣ်လၢသီခါဖျါ ကရုၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ခးလီၤတၢ်အံၤ ဘၣ်ဒိစ့ၢ်ကီး သီခါခံၣ်န့ၣ် လီၤ. သီခါတပါန့ၣ်ဘၣ်ဒိဝဲလၢအအိၣ်န့ၣ်ခံၣ် ဒီးအဂၤတဂၤန့ၣ် ဘၣ်ဒိဝဲလၢအဟၢဖၢန့ၣ်လီၤ. သီခါလၢအဘၣ်ဒိခံၣ်ပါ လၢအံၤ ဒီးန့ၣ်ဝဲဂ့ၢ်ကီၢ်အူၣ်ခိၣ်ထံးတၢ်ကူစါယါဘျီဖဲအသီခါဖျါလၢလီၤ ကဝီၤကသံၣ်ပုၤမၤတၢ်ဖိတဂၤအအိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ခးလီၤ တၢ် တဘျီအံၤ ဘၣ်ဟးဂီၤလီၤပျီစ့ၢ်ကီးဝဲ ဟံၣ် ၅ ဖျါ ဒီးမ့မ့ၢ်ဟံၣ် အဂၤ ၄၃ ဖျါတခါအိၣ်ဒုးဒီး အဒုၣ်ကပၤဘၣ်ဝဲလၢကျိချံ အ ကုန့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျါအလီၤအါမးဘၣ်ဒိဟးဂီၤစ့ၢ်ကီးန့ၣ် လီၤ. SAC ကဘီယုၤဒုးသုးဟဲခးလီၤညီၣ်တၢ်တၢ်လၢ အဘ--- သဝီပူၤအဃိ, သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်လဲၤဃုၢ်အိၣ်ကဒုတၢ် ဃာ်လံ လၢပုၤဒီးထံခံကွၢ်စိၣ်န့ၣ်လီၤ.¹⁵

တၢ်မၤအသးအဂၤတခါလၢအကဲထီၣ်အသးဖဲလါယန့ၣ်အါရံၤ ၂၇ သီ ဒီး ၂၈ သီ, ၂၀၂၅ နံၣ်အပူၤန့ၣ်, SAC ကဘီယုၤဒုးသုး တဘျီဟဲခးလီၤတၢ်ဖဲ ၀၈--- သဝီ, ညီၣ်ပုၤကံၢ်ကရုၢ်, ဆိထံး ကီၢ်ဆၢ, ချါလံၣ်ထူၣ်ကီၢ်ရဲၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲလါ ယန့ၣ်အါရံၤ ၂၇ သီ, ၂၀၂၅ နံၣ်န့ၣ်, SAC ကဘီယုၤဒုးသုးတဘျီဟဲတၢ်လီၤ ဝဲမ့ၣ်ပီၤသ့ၣ်တဖၣ် ဒီးဘၣ်ဟးဂီၤဝဲသီခါဖျါအဟံၣ် တဘျီဖျါ ဒီးဘၣ်ဟးဂီၤစ့ၢ်ကီးဝဲသီခါဖျါတဆဲးတက့ၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢလီၤခံ တနံၤ ဖဲလါယန့ၣ်အါရံၤ ၂၈ သီ, ၂၀၂၅ နံၣ်, SAC ကဘီယုၤဟဲ ခးလီၤကဒီးတၢ်လၢသဝီတဖျါဃီလီၤလီၤအပူၤ ဒီးဘၣ်ဟးဂီၤ လီၤပျီဝဲ သီခါဖျါတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ခံၣ်ဖျါအခိၣ်ဒုး, အကပၤ ဒီးအ သုၣ်လၢခိၣ်န့ၣ်လီၤ. သီခါတပါလၢအမံၤမ့ၢ် အူမ---လၢအအိၣ် လၢ ၀၈--- သဝီ, ညီၣ်ပုၤကံၢ်ကရုၢ်, ချါလံၣ်ထူၣ် ကီၢ်ရဲၣ်ပူၤတ ဂၤဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒ်အံၤ “အဝဲသ့ၣ် [SAC] အံၤသ့ၣ်ကဘီယုၤလၢ ကခးတၢ်ဒီးမၤဟးဂီၤလီၤပျီ [တၢ်ခဲလၢၣ်] အဂီၢ်န့ၣ် လီၤ. အဝဲ သ့ၣ်ဟဲခးလီၤတၢ်ခံၣ်ဘျီလံ. အဟဲခးလီၤတၢ်ခံၣ်ဘျီတဘျီန့ၣ်ကဲ ထီၣ်အသးဖဲ [လါယန့ၣ်အါရံၤ] ၂၈ သီ, ၂၀၂၅ နံၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. အဟဲခးလီၤတၢ်အခိၣ်ထံးတဘျီန့ၣ်ဘၣ်ဟးဂီၤဝဲ [သီခါဖျါ] အ ဟံၣ်ဒွဲ ဒီးအဟဲခးလီၤတၢ်ခံၣ်ဘျီ တဘျီဖဲ [လါယန့ၣ်အါရံၤ] ၂၈ သီ [၂၀၂၅] နံၣ် ဖဲ ဂီၤခီ ၁ နံၣ်ရံၣ် ၄၀ မံးနံးန့ၣ် ဘၣ်ဟးဂီၤလီၤ ပျီအါထီၣ်တၢ် [သီခါဖျါတၢ်သ့ၣ်ထီၣ် သ့ၣ်တဖၣ်]န့ၣ်လီၤ.” သီ ခါအံၤတဲအါထီၣ် စ့ၢ်ကီးဒ်အံၤ

“

“တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်အိၣ်ဝဲန့ၣ်ဖျါလၢ[သီခါဖျါကရုၢ်ပူၤ] န့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်ထီၣ် န့ၣ်ဖျါလၢဘၣ်ဒိဟးဂီၤဝဲ ဒီး တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်လၢတၢ်က့ၤဘျီက့ၤသ့ၣ်အိၣ်ဒုးစ့ၢ်ဖျါ

တၢ်ဂီၤခံၣ်ဘၣ်အံၤဘၣ်တၢ်ဒိအံၤဖဲလါဖုၤတြုၤအါရံၤ ၉ သီ, ၂၀၂၅ နံၣ် ဖဲအဘ---သဝီ, ဃီဖိပျံၤကရုၢ်, ဘံလုကီၢ်ဆၢ, ဒုသထူၣ်ကီၢ်ရဲၣ်အပူၤ န့ၣ်လီၤ. ဖဲလါ ဖုၤတြုၤအါရံၤ ၉ သီ, ၂၀၂၅ နံၣ်န့ၣ်, SAC ကဘီယုၤ ဒုးသုးတဘျီဟဲတၢ်လီၤဝဲမ့ၣ်ပီၤအစီအိၣ် ၅၀၀ ပီၣ်ခံၣ်ဖျါဆူ အဘ--- သဝီသီခါဖျါကရုၢ်ပူၤ အဃိ ဘၣ်ဒိဝဲ သီခါခံၣ် ဒီးဘၣ်ဟးဂီၤဝဲသီခါဖျါတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒီးသဝီဖိအဟံၣ်တဘျီဖျါန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤခံၣ်ဘၣ် အံၤဟံၣ်ဖျါဝဲသီခါဖျါတၢ်သ့ၣ်ထီၣ် သ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ဘၣ်ဒိဟးဂီၤခီဖျိ SAC ကဘီယုၤတၢ်ခးလီၤတၢ်အဃိန့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ- KHRG)

¹⁵ KHRG, “Doo Tha Htoo District Short Update: SAC air strikes and shelling, causing casualties, damages and displacement; and forced labour, in Bilin Township (September 2024 to February 2025).”, June 2025.

လီၤ. တၢ်ကဲထီၣ်သးအံၤအဃိ ပလဲၤဘျီတၢ်ဘၣ် တၢ် ဒီးမၤတၢ်ဟူၤတၢ်ဂဲၤအဂၤတသ့လၢဘၣ်. ယ သးဘၣ်ဒိဒိၣ်မးလီၤ. ယဃ့ဘၣ်ထုကဖၣ်ထီၣ်ဒိ သိးပကၤဘျီထီၣ်ကၤသီခါဖျၢၣ်ကန့ၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.”¹⁶

ခ) တၢ်မၤတံၢ်တၢ်ဝဲတၢ်ဘျီတၢ်ဘၣ်အတၢ်ဟူၤတၢ်ဂဲၤလၢတၢ် ညီၣ်မၤအိၤတဖၣ်

SAC အတၢ်ခးလီၤဝဲ တၢ်ဘျီတၢ်ဘၣ်အတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ် န့ၣ် မၤပျံၤမၤဖုးဝဲပုၤမၤတၢ်လၢတၢ်ဘျီတၢ်ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒီးဒိ န့ၣ်အသိးသဝီဖိလၢအဂၤသ့ၣ်တဖၣ်အနီၢ်ခိတၢ်ဘၣ်တၢ် ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တကတီၢ်ဃီ, တၢ်ခးလီၤတၢ်ဒိအံၤန့ၣ် ဒုးအိၣ်ထီၣ် စ့ၢ်ကီးတၢ်တြီမၤတံၢ်တၢ် ဒိဒိဒိၣ်မုၢ်မုၢ်လၢသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်က ဘျီတၢ်ဘၣ်တၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ခီဖျိကျိကျဲသ့ၣ်တဖၣ် လၢတၢ် သူအိၤလၢတၢ်ခးလီၤတၢ်အဆၢကတီၢ်အဃိ, သဝီဖိအါမးန့ၣ် ဝဲဒၣ်လၢ SAC အတၢ်မၤဟးဂီၤဝဲတၢ်ဘျီတၢ်ဘၣ် အတၢ်သ့ၣ် ထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ပညိၣ်လီၤလီၤလီၤ. အဒိ, ဖဲလၢယန့ၣ်အါရံၤ ၂၁ သီ, ၂၀၂၅ နံၣ်န့ၣ်, SAC ခိၣ်ချ့သး ရၣ် (LIB) နီၣ်ဂံၢ် (၂၀) လၢအအိၣ်ဆိလီၤအသးဖဲစၣ်--- သဝီ, အ့ဝဲကရူာ်, ဆိထံးကီၢ်ဆၣ်, ချၢၣ်လွံၤထူၣ် ကီၢ်ရၣ်န့ၣ် သူဝဲဒိဒိး ဟဲတၢ်လီၤဝဲမ့ၢ်ပီၤလၢသီခါဖျၢၣ်အိၣ် ဖဲဝဲဟ--- သဝီ, အ့ဝဲကရူာ် ပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ခးလီၤ တၢ်အံၤဘၣ်ဟးဂီၤဝဲသီခါဖျၢၣ် ဒီးဘၣ်သံ ဝဲသီခါတပါလၢအမံၤမ့ၢ် အ--- (၅၀ နံၣ်) ဒီးဘၣ်ဒိစ့ၢ်ကီးဝဲသီ ခါအဂၤတပါ လၢအမံၤမ့ၢ် စီၤဟ--- (၄၆ နံၣ်) အက့ၢ်ဒုၣ်လၢအ စ့ၢ်တကပၤန့ၣ်လီၤ.

ဖဲလၢအုၣ်ဖျၢၣ် ၆ သီ, ၂၀၂၅ နံၣ်န့ၣ် SAC အခိၣ်သးသ့ၣ်တဖၣ် န့ၣ်လီၤဝဲဆူ ဖာ---သဝီလၢအအိၣ်လၢပရၢလီၤကရူာ်, ဒိၣ်ဖါ ခိၣ် ကီၢ်ဆၣ်, တီအူကီၢ်ရၣ်အပူၤ ဒီးဒွဲၣ်အူထီၣ်ဝဲသဝီဖိအဟံၣ် လွံၤဖျၢၣ် ဒီးတၢ်ဘျီတၢ်ဘၣ်အတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ယဲၤဖျၢၣ် လၢအဘၣ် တၢ်သူအိၤလၢပုၤခရံၣ်ဖိခဲသလံးဖဲဝဲသ့ၣ်တဖၣ်, ပၣ်ဃုာ်ဒီးဟံၣ် ဒွဲလွံၤဖျၢၣ် ဒီးဘုဖိတဖျၢၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဘျီတၢ်ဘၣ် အတၢ်သ့ၣ် ထီၣ်လွံၤဖျၢၣ် ဒီးဘုဖိတဖျၢၣ်လၢတၢ်ဒွဲၣ်အူထီၣ်အိၣ်န့ၣ် အိၣ်ဝဲ လၢတၢ်ဘျီတၢ်ဘၣ်အကရူာ်ပူၤခဲလၢန့ၣ်လီၤ. တၢ်လီၤလၢတၢ် ဒွဲၣ်အူထီၣ်တၢ်ကဲထီၣ်အလီၢ်န့ၣ် တၢ်ပၣ်နီၣ်အိၣ်ဒိ တၢ်ဘျီတၢ်ဘၣ် ဘၣ်အကရူာ်ခီဖျိအိၣ်ဝဲဒီး မ့ၢ်ကနီၤစီဆၣ်နီၤမၤရံၤ အလၢၢ်ထူၣ်ဖး ဒိၣ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တဖျၢၣ်လၢအအိၣ်ဝဲဒီးထူၣ်စုညါလၢအ ဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ. စီၤဒ--- လၢအမ့ၢ်ဝဲသဝီဖိလၢဖာ--- သဝီန့ၣ် ပၣ် ဖျိထီၣ်ဝဲဆူ KHRG ဒ်အံၤ “ဘၣ်မနုၤဃိအဝဲသ့ၣ် [SAC] ဒွဲၣ်အူ ထီၣ်ဝဲ[ဟံၣ်ဃီဒီး တၢ်ဘျီတၢ်ဘၣ်အတၢ်သ့ၣ်ထီၣ် သ့ၣ်တဖၣ်] လဲၣ်န့ၣ်ယတသ့ၣ်ညါလီၤတၢ်ဘၣ်. လၢယတဂၤယတၢ်ထံၣ်ဒု အဝဲသ့ၣ်ဒွဲၣ်အူထီၣ် ဝဲတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဖဲလၢအမၤဝဲ

တၢ်မၤရဲၤမၤပျီ အတၢ်ဟူၤတၢ်ဂဲၤအခါန့ၣ်လီၤ. [ဖဲတၢ်ကဲထီၣ် သး အဆၢကတီၢ်န့ၣ်] တၢ်ခးလီၤသးတကဲထီၣ်ဘၣ်. အဝဲသ့ၣ်ကး ပံၢ်ဃုာ်ဝဲကျဲဖဲအဒွဲၣ်အူထီၣ် ဟံၣ်သ့ၣ်တ ဖၣ်အခါန့ၣ်လီၤ.”¹⁷

ဖဲတၢ်ကဲထီၣ်သးအမုၢ်နီၤန့ၣ် သဝီဖိတအိၣ်လၢဖာ--- သဝီပူၤနီၤ တဂၤဘၣ်. တချုးလၢတၢ်ဟဲဒွဲၣ်အူ ထီၣ်ဟံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒိ ဘၣ် အမဲၣ်ညါကအိၣ်သၢနီၣ်ဘျီလဲၣ်န့ၣ်, သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ဃုာ် အိၣ်ကဒုဝဲ တစီၢ်တလီၤခဲအံၤခဲအံၤန့ၣ်လီၤ. သဝီဖိတနီၤ လဲၤဃုာ် အိၣ်ဝဲလၢအဒဲ, တနီၤလဲၤဃုာ်အိၣ်ဝဲလၢဝုၤပူၤ, တနီၤန့ၣ်လဲၤဃုာ် အိၣ်ဝဲလၢအဘူးအတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဟံၣ် ဒီးတနီၤလဲၤဃုာ်အိၣ် ဝဲလၢပုၤပူၤန့ၣ်လီၤ. လၢအပူၤကွံၣ်န့ၣ်ဖဲဝဲ သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဝဲလၢ ဟံၣ်ဒွဲ ဘၣ်ဆၣ်ဖဲ SAC ဒွဲၣ်အူထီၣ်အဝဲသ့ၣ် ဟံၣ်ဒွဲဝဲအလီၢ်ခဲ န့ၣ် အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ကွံၣ်ဆၣ် မဲၣ်ဝဲဒီးတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲလၢကက့ၤဆူ တၢ်ဘျီတၢ်ဘၣ်ကရူာ်လၢကက့ၤဘျီတၢ်ဘၣ် တၢ်အဂီၢ် ခီဖျိတၢ် လီၤလၢအဝဲသ့ၣ် ကအိၣ်ဝဲအဂီၢ်တအိၣ်လၢဘၣ်အဃိန့ၣ်လီၤ. ခီဖျိတၢ်ဒွဲၣ်အူထီၣ်စ့ၢ်ကီးအဝဲသ့ၣ်အဘုဖိအဃိ အတၢ်အိၣ်အိၣ် တုၢ်ဒၣ်တဆံးတက့ၢ်စ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ.

ဂ) တၢ်ခးလီၤတၢ်လၢလုၢ်လၢထူၣ်သန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢအမူး သ့ၣ်တဖၣ်အပူၤ ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ပျံၤတၢ်ဖုး ဒီးတၢ်သံတၢ်ပုၤ

သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ပၣ်ဖျိစ့ၢ်ကီးဝဲလၢ SAC အတၢ်ခးလီၤတၢ်လၢ တၢ်မၤဝဲလုၢ်လၢထူၣ်သန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢအမူးသ့ၣ် တဖၣ်အပူၤ န့ၣ် ကဲထီၣ်အသးလၢသဝီပူၤသ့ၣ်တဖၣ်အဃိ ဒုးအါထီၣ်ဝဲတၢ် ပျံၤတၢ်ဖုးလၢသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် ကမၤဝဲမူးလၢတၢ်ဘၣ်မၤအိၤ လၢတၢ် ပျီပူၤသ့ၣ် တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲ၂၀၂၅ နံၣ်အခိၣ်ထံးန့ၣ်, KHRG ဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဝဲတၢ်ပၣ်ဖျိသၢဘျီလၢအဘၣ်ဃးဒီး SAC အ တၢ်ခး လီၤတၢ်လၢတၢ်မၤဝဲလုၢ်လၢထူၣ် သန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢအ မူးသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. SAC အကဘီယုၤဒုးသးဟဲ တုၢ် လီၤဝဲမ့ၢ်ပီၤသ့ၣ် တဖၣ်လၢသဝီပူၤဖဲတၢ်မၤဝဲကညီလုၢ်လၢ ထူၣ် သန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢအမူးလၢအရ့ဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒိအမ့ၢ်ကညီ နံၣ်ထီၣ်သီ မ့တမ့ၢ် ကညီတၢ်ကံၢ်စု အမူးသ့ၣ်တဖၣ်အလီၢ်န့ၣ် လီၤ. တၢ်ဟဲခးလီၤတၢ် သ့ၣ်တဖၣ် အံၤဒုးအိၣ်တၢ်ပျံၤတၢ်ဖုးလၢ သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် ဒီးလၢခါဆူမဲၣ်ညါန့ၣ် အဝဲသ့ၣ်မၤဝဲမူး သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဘျီတၢ်ဘၣ် ဘျီတၢ်ဘၣ်န့ၣ်တသ့ၣ်ညါလီၤတၢ်ဝဲဘၣ်.

ဖဲလၢယန့ၣ်အါရံၤ ၇ သီ, ၂၀၂၅ နံၣ် ဂီၤခီ ၁၁ န့ၣ်ရံၣ် ၃၀ မံးနံး အဆၢကတီၢ်န့ၣ် SAC ကဘီယုၤဟဲခးလီၤတၢ်ဖဲ ၀၅--- သဝီ လၢအအိၣ်လၢဖိကျိဟီၣ်ကဝီၤ, ကစၢ်ဒိၣ်ကီၢ်ဆၣ်, ဘျီဒဲဝဲ ကီၢ်ရၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ကဘီယုၤတၢ်ဟဲခးလီၤတၢ်အံၤ ကဲထီၣ် အသးဖဲတၢ်မၤဝဲကညီနံၣ်ထီၣ်သီအမူးလၢသဝီပူၤဝဲအလီၢ်ခဲ စ့ၤသီန့ၣ်လီၤ. သဝီဖိအါမးဟဲပၣ်ဖျိထီၣ်အသးဒီးမၤလၢ က ပီၤဝဲမူးအံၤန့ၣ်လီၤ. SAC ကဘီယုၤအတၢ်ဟဲခးလီၤတၢ်တဘျီ

¹⁶ Unpublished report from Kler Lwee Htoo District, received in January 2025. (#25-39-D1)
¹⁷ Unpublished report from Taw Oo District, received in April 2025. (#25-135-A1-I1)

အံၤ ဘၣ်ဒိဝဲပုၤသ ဝီဖိခံၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤဘၣ်ဒိခံၣ်အံၤအခိၣ်ထံး န့ၣ်ဘၣ်တၢ်လဲၤဆွၢ်အိၣ်ဆူသုးတၢ်ဆါဟံၣ် ဒီးလၢလီၤခံၣ်န့ၣ်ဘၣ် တၢ် ဆွၢ်အိၣ်ဆူတၢ်ဆါဟံၣ်လၢအခိၣ်လၢ ကီၢ်က့ၣ်တဲၣ်အပူၤ န့ၣ်လီၤ. တၢ်ခးလီၤတၢ်အံၤဘၣ်ဒိဟးဂီၤစ့ၢ်ကိးသဝီဖိ အဟံၣ် တဖျါ, သိလုၣ်ယီၤတခါ, ဒီးတၢ်သ့ၣ်အိၣ်ဖျါအိၣ်အလီၤ တ ဘျုးခါန့ၣ်လီၤ. ခီဖျါလၢတၢ်ဒုးတကဲထီၣ်အသးလၢလီၤကဝီၤပူၤ ဘၣ် ဆၣ်သန့ကွဲ SAC ဟဲခးလီၤတၢ်ဒီးကဘီယူၤအသိ သဝီ ဖိတနီၤပျံၤတၢ်ဖုးတၢ် ဒီးန့ၣ်လၢအကဟဲန့ၣ်, အဝဲသ့ၣ်ကြၢၤမၤ လၢကဝီၤဒီးဝဲကညီန့ၣ်ထီၣ်သိအမူးဧမုတမ့ၢ်တကြၢၤမၤ လၢ ဝဲဘၣ်ခါန့ၣ် တသ့ၣ်ညါလီၤတၢ်ဝဲဘၣ်.¹⁸

SAC ကဘီယူၤတၢ်ခးလီၤတၢ်အဂၤတခါကဲထီၣ်ဖဲလၢမ့ၢ် ၂၅ သီ, ၂၀၂၅ နံၣ် ဂီၤခီ ၉ န့ၣ်ရံၣ်လၢ ၀၀--- သဝီ, ကိုကွဲကရူၢ်, လၢဒိၣ် (ကိုကွဲ) ကီၢ်ဆၣ်, ချၢၣ်လွံၣ်ထူၣ်ကီၢ်ရဲၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ကဲထီၣ်သးအံၤန့ၣ် SAC အကဘီယူၤဟဲတၢ်လီၤဝဲ မ့ၢ်ပိၤလၢအစီအိၣ် ၁၀၀ ပိၣ် လွံၣ်ဖျါဆူတၢ်ဖျါအမူးပူၤ အသိ ဘၣ်သံဝဲပုၤအဂၤ ၁၀ ဒီးဘၣ်ဒိဝဲပုၤအစၢၤကတၢ် ၄၉ ဂၤလၢအ အိၣ်လၢတၢ်ဖျါအမူးပူၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤသံအကျါန့ၣ် ပၣ်ဃုာ်ဝဲတလး မူးပိၣ်မ့ၢ်ဒီးဖိသၣ်ခံၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ခးလီၤတၢ် တဘျီအံၤဘၣ် ဟးဂီၤစ့ၢ်ကိးဝဲသဝီဖိအဟံၣ် ဃုဖျါန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဖျါအမူးလၢ ၀၀---သဝီအံၤဘၣ်တၢ်မၤအိၣ်လၢတၢ်ပျံၤန့ၣ်လီၤ. လီၤကဝီၤသ ဝီဖိစီဖ---လၢအမ့ၢ်သဝီအပူၤပၤစု ဒီးထံၣ်ထွဲဝဲတၢ်ကဲထီၣ်သး န့ၣ်စံးဘၣ်ဝဲ KHRG ဒ်အံၤ, “အနီၢ်ကီၢ်န့ၣ် ယကဲဝဲပုၤကတိၤတူၢ် လိာ်မုာ်တမ့ၢ်လၢတၢ်ဖျါမူးအဝဲအံၤန့ၣ်လီၤ. [ဖဲလၢတၢ်ကဲထီၣ် သးအခါန့ၣ်]ယအိၣ်လၢတၢ်ဖျါအပျါစီခိၣ်န့ၣ်လီၤ. ယအိၣ်ဘူး ဝဲဒီးပိၣ်မ့ၢ်ဖိ [လၢအဟဲထီၣ်တၢ်ဖျါ]တဂၤန့ၣ်လီၤ. ပိၣ်မ့ၢ်ဖိအံၤ အခိၣ်ဘၣ်ဒိဝဲဘၣ်ဆၣ်မ့ၢ်ယၤဒုယတဘၣ်ဒိနီၣ်မၤဘၣ်. ပိၣ်မ့ၢ် ဖိအံၤမၤဝဲယမၤစၢၤအိၣ် ဒီးယဖိာ်ဃာ်အိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲယဃာ်ဃီ ယသးဒီးကွၢ် လၢအဂၤအခါ, ပုၤအဂၤကိးဒီးစံးဝဲ ‘မၤစၢၤယၤ... ပါဒိၣ်, မၤစၢၤယၤ... ပါဒိၣ်’ န့ၣ်လီၤ. ယတဲအဝဲသ့ၣ်လၢ ‘ယက ဃုပုၤလၢကဟဲမၤစၢၤတၢ် ဘၣ်ဆၣ်ကဘီယူၤ ဟဲကဒီးအသိ ပုၤ တအိၣ်နီၣ်တဂၤဘၣ်.’ ဖဲယလဲၤဃုကိး [တၢ်မၤစၢၤအခါ] ယထံၣ် ဝဲပုၤလၢအဘၣ်ဒီးအပျံၤဖျါထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ် န့ၣ်လီၤ. ယထံၣ်ဝဲ [ပုၤသံဒီးပုၤဘၣ်ဒိ သ့ၣ်တဖၣ်] လၢတၢ်လီၤလၢယလဲၤကိးပူၤဒီး အသိ ယဘူးကသးပုၣ်နီၣ်ဘၣ်ယသးန့ၣ်လီၤ. တလးမူးပိၣ်မ့ၢ် ဒီးတလးမူးပိၣ်ခါန့ၣ် မ့ၢ်ဝဲတၢ်ကရၢကရီ [KNU] အပုၤခါ ဒီးတၢ် ဟဲခးလီၤတၢ်ခီဖျါတၢ်န့ၣ်အသိခါန့ၣ် ယတသ့ၣ်ညါလီၤတၢ်ဘၣ်. တဘျီတခါန့ၣ်ပုၤတမ့ၢ်ဟဲဟးလၢယအိၣ်အါမးအသိ မ့ၢ်တၢ်ပ ညိၣ်ယၤလီၤလီၤ တခါခါန့ၣ် ယတသ့ၣ်ညါစ့ၢ်ကိးဘၣ်. ယနီၣ်ဟူ လၢတလးမူးပိၣ်မ့ၢ်အပါန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ KNU အပုၤဘၣ်ဆၣ်မ့ၢ်အမၤ သကိးတၢ် ဒီး KNU နီၢ်ကီၢ်ခါ န့ၣ် ယတသ့ၣ်ညါလီၤတၢ်ဘၣ်.”¹⁹

ကဘီယူၤတၢ်ဟဲခးလီၤတၢ်ကဲထီၣ်သးဝံၤအလီၤခံၣ်သဝီဖိသ့ၣ်တ ဖၣ် ပျံၤတၢ်ဖုးတၢ် ဒီးအိၣ်လၢတၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဘၣ်ဘျီအပူၤန့ၣ်လီၤ.

၃.၂. ကဘီယူၤအတၢ်ဟဲခးလီၤကိုဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဟး ကူၢ်ဟးဂီၤဒီးတၢ်ပျံၤတၢ်ဖုး ဒီးဒုးအိၣ်ထီၣ်ကိုဖိတၢ်ပ တုၣ်န့ၣ်ဆူတၢ်ဖဲလိမၤဒီး

SAC အတၢ်ပညိၣ်ခးလီၤတၢ် ဒီးအတၢ်ခးလီၤနီၣ်စီတဖျါတ ပျံၤတၢ်လၢကိုသ့ၣ်တဖၣ်လၢကီၢ်ပယီၤမုာ်ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤ အံၤ ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲတၢ်တြီၤမၤတံၢ်တၢ်ဒိၣ်ဒိၣ်မုာ်မုာ်လၢ တၢ်ကဒီး န့ၣ်တၢ်ကူၢ်ဘၣ်ကူၢ်သ့ၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲလၢယန့ၣ်အါရံၤ တုၤ လၢ ယူၤ ၂၀၂၅ နံၣ်အပူၤန့ၣ်, KHRG ဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဝဲတၢ်ပၣ်ဖျါ ၁၆ ဘၣ် လၢအဘၣ်ထွဲဒီး SAC အတၢ်ခးလီၤကိုလၢကီၢ်ပယီၤမုာ်ထီၣ်က လံၤထံးအပူၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ပၣ်ဖျါသ့ၣ်တဖၣ်အံၤအပူၤန့ၣ် ကို ဘၣ်ဒိဟးဂီၤလီၤကလဲၤအိၣ်ဝဲအစၢၤကတၢ် ၈ ဖျါ ဒီးဘၣ်ဒိဝဲ တဆဲးတက့ၢ်အိၣ်ဝဲ ၁၈ ဖျါခီဖျါ SAC ကဘီယူၤဒီး ခြိတၢ်ဟဲ ခးလီၤတၢ်အသိန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်မုာ်လၢတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးတခါ, ပုၤ ကိုဖိဘၣ်ဒိဝဲအစၢၤကတၢ်သၢဂၤ ဒီးကိုသရၣ်တဂၤန့ၣ်လီၤ. ကို လၢ SAC ဟဲခးလီၤဝဲဒီးဟးဂီၤဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးဖဲ တၢ်ဆူထီၣ်တၢ် ပၣ်ဖျါသ့ၣ်တဖၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ် အါတက့ၢ်မ့ၢ်ဝဲကိုလၢအအိၣ် လၢ ကညီကူၢ်သ့ၣ်ဆဲးလၢဝဲကျိ (KECD) တၢ်တီခိၣ်ရဲၣ်မဲအဖိ လၢသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တချုးလၢအဟဲခးလီၤကိုသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်အခါန့ၣ် တၢ်လၢ SAC မၤညီန့ၣ်ဝဲန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ အဝဲသ့ၣ်ဟဲဆုၣ်ကွၢ်တၢ် ဒီးခြိလၢတၢ်လီၤလၢ အပညိၣ်ခးဝဲအဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ. ကိုလၢကညီကီၢ်စဲၣ်အပူၤသ့ၣ်တ ဖၣ်န့ၣ် ဘၣ်တၢ်ထံၣ်ဒီး မၤနီၣ်ဘၣ်အိၣ်ညီဝဲ ခီဖျါတၢ်တုၤအိၣ်ဒိၣ် တစဲး, တၢ်မၤအခိၣ်ဒုးလၢအိၣ်ဒီးအလွဲ, တၢ်တုၤအိၣ်လၢတၢ်လီၤ ပျီ ဒီးအမဲၣ်ညါန့ၣ်အိၣ်ဝဲဒီး တၢ်လီၤပျီလၢတၢ်သ့ၣ်အိၣ်လၢ တၢ်ဂဲၤ လိာ်ကွဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အသိ SAC အတၢ်ဟဲဆုၣ်ကွၢ် တၢ်လၢကလံၤကျါခဲအံၤခဲအံၤ တချုးဒီးလၢအဟဲခးလီၤတၢ်ဘၣ် န့ၣ် ဒုးသ့ၣ်ညါဘၣ်ပုၤလၢ တၢ်ဟဲခးလီၤတၢ်တနီၤန့ၣ်ပညိၣ်ဝဲပုၤ တၢ် အတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လီၤလီၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ခးလီၤတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤဘၣ်ဟးဂီၤဝဲကိုတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်သ့ၣ် တဖၣ်, ဒုးအိၣ်ထီၣ်နီၣ်ခိၣ်ဒီးနီၣ်သးအတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ် ထံးဒိၣ်ဒိၣ် မုာ်မုာ်လၢကိုဖိ, ကိုသရၣ်,ဒီးကိုဖိမိာ်ပၢသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်, ဒီးဒုး အိၣ်ထီၣ်စ့ၢ်ကိးကို သရၣ်ဒီးကိုဖိမိာ်ပၢသ့ၣ်တဖၣ်တၢ်ဘၣ်ပတုၣ် ဃာ်ကိုခီဖျါအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ပျံၤတၢ်ဖုးလၢတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအ ကီၢ်အသိန့ၣ်လီၤ.

¹⁸ KHRG, “[Mergui-Tavoy District Incident Report: SAC air strike injured two villagers and caused destruction to villagers’ houses and community buildings, January 2025.](#)”, June 2025.
¹⁹ Unpublished report from Kler Lwee Htoo District, received in May 2025. (#25-181-P1)

**က) ကိုဖိသ့ၣ်တဖၣ်တမၤလိတၢ်တၢ်လၢကွဲၣ်ဘၣ် ဒိဖျိတၢ်ခး
ဟးဂီၤလီၤပျီၤကိုသ့ၣ်တဖၣ်အယိ**

SAC အတၢ်ခးလီၤတၢ်ဘၣ်ဟးဂီၤလီၤပျီၤတၢ်မၤလိကိုအတၢ် သ့ၣ်ထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အယိ တၢ်ဘၣ်ပတုၣ်ဃာ်ဝဲကို န့ၣ်လီၤ. ဖဲ လၢယနုၤအါရံၤ ၂၁ သီ, ၂၀၂၅ နံၣ် ဂီၤခီ ၁ န့ၣ်ရံၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ် SAC ကဘီယုၤဟဲတုၣ်လီၤဝဲမ့ၣ်ပိၤလၢအစီၤအိၣ် ၅၀၀ ပိၣ် ခံၣ်ဖျါဆူ အလ---သဝီ, ယိၣ်ကဒိကရူၢ်, နိၣ်တကီ (ကုၣ်အဆး ကွဲၣ်) ကီၢ်ဆၣ်, ဒုပျၢ်ယာ်ကီၢ်ရဲၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. မ့ၣ်ပိၤလၢတၢ်တုၢ် လီၤအီၤအကျါတဖျါန့ၣ် လီၤတၢ်ဝဲလၢကွဲၣ် (အိၣ်လၢ KECD တၢ်တီၣ်ခိၣ်ရံၣ်မဲအဖီလၢ) အကပၤ ဖဲ အလ--- သဝီပူၤ ဒီးဘၣ် ဟးဂီၤဝဲကိုတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ခံၣ်ဖျါအခိၣ်ဒုး, အတီ ဒီးအဟံၣ်ထူၣ် သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၣ်ပိၤအဂၤတဖျါ န့ၣ်လီၤတၢ်ဝဲလၢသဝီ ချါအယိ တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးတအိၣ်ဘၣ်. ကိုသရၣ်တဂၤလၢ အအိၣ်လၢအလ---သဝီဒီးအမံၤမုၢ်နီၢ်စ---န့ၣ်ပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒ်အံၤ “ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်န့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ကွၢ်နီၣ်ဃာ်ဝဲကွဲၣ်အံၤဖးယံၤလံ. ဘၣ် မနုၤအယိလဲၣ်န့ၣ် ကဘီယုၤဟဲဆူၣ် ကွၢ်တၢ် [လၢလီၤကဝီၤ ဖီခိၣ်] တနွံခနွံတဘျီမၤမၤလီၤ. [...] ကဘီယုၤအကလုာ်မနုၤ လဲၣ်ဒုယတသ့ၣ်ညါဘၣ်. အဟဲဆူၣ်ကွၢ်တၢ်လၢမုၢ်ဆါခီ ဒီးအ ကလုာ်သီၣ်ဝဲ “ထူၣ်” [ညီနီၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒ်အကလုာ်] န့ၣ်လီၤ... ကဘီယုၤတကလုာ်အံၤတဟဲတုၢ်လီၤမ့ၣ်ပိၤနီၣ်တဘျီဒီးဘၣ်.”²⁰ နီၤယ--- လၢအမ့ၢ်ကိုခိၣ်လၢ အလ---သဝီန့ၣ်စံးစ့ၢ်ကီးဝဲဒ်အံၤ

“[ဘၣ်မနုၤအယိ SAC ဘၣ်ခးလီၤကိုလဲၣ်] န့ၣ်ယ တသ့ၣ်ညါလီၤတၢ်ဘၣ်. ယနုၤဟူၤလၢအဝဲသ့ၣ် [SAC] ရဲၣ်ကျဲၤလၢကမၤဟးဂီၤလၢကွဲၣ်ဘၣ် ကိုလၢ အအိၣ်လၢကီၢ်သုလုၤ [ကညီကီၢ်စဲၣ်] အပူၤသ့ၣ်တ ဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိ အဝဲသ့ၣ် [SAC] ဟဲ တုၢ်လီၤမ့ၣ်ပိၤ လၢကွဲၣ်ဖီခိၣ် ဒ်သီးကမၤဟးဂီၤလီၤပျီၤ ဝဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.”²¹

ကဘီယုၤဟဲခးလီၤတၢ်ဝဲအလီၢ်ခံ ကိုသရၣ်သရၣ်မုၢ်ဒီးကိုဖိ သ့ၣ်တဖၣ်ပျံၤတၢ်ဖုးတၢ်အယိ အဝဲသ့ၣ်လဲၤမၤလိကတၢ်လၢ ပုၤပူၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲအဝဲသ့ၣ်မၤလိတၢ်လၢပုၤပူၤအခါန့ၣ် ကိုဖိသ့ၣ် တဖၣ်ထံၣ်ဘၣ်ဝဲတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲ လၢကသးစၢ်ဆၢလၢတၢ်ဖဲလိ မၤဒီး ဒိဖျိတၢ်အိၣ်ကဒုလီၢ်တအိၣ်မုၢ်မုၢ်နီၢ်နီၢ်ဘၣ်, တၢ်လီၤလၢ အသဒီးအဘျီအ ဘျီတအိၣ်ဘၣ်, ဒီးတၢ်ဖိဃာ်သ့ၣ်တ ဖၣ် အုၣ်အယိန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကဲထီၣ်သးအဂၤတခါတခီ ဖဲလၢဖျါတြုၤအါရံၤ ၁၃ သီ, ၂၀၂၅ နံၣ် ကဘၣ်ဖဲဟါခီ ၄ န့ၣ်ရံၣ် ၃၀ မံးနံးအဆၢကတီၢ်န့ၣ် SAC ဟဲခးလီၤတၢ်ဒီးကဘီယုၤလၢတၢ်ဖုၣ်ကို [လၢအအိၣ်လၢ KECD တၢ်တီၣ်ခိၣ်ရံၣ်မဲအဖီလၢ] တဖျါအဖီခိၣ် လၢထဟ--- သဝီ, ကိုၣ်ဖျါကရူၢ်, ကွဲးထီၣ်ကီၢ်ဆၣ်, ဒုသထူၣ်ကီၢ်ရဲၣ်အပူၤ န့ၣ်လီၤ. SAC ကဘီယုၤတၢ်ခးလီၤတၢ်အံၤ ဘၣ်ဒိဝဲကိုအတၢ် သ့ၣ် ထီၣ် ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ် ဒီးတဖျါလၢအအိၣ်ဘျးဖဲကို ကပၤ [လၢအဘၣ်တၢ်တီၣ်ခိၣ်ရံၣ်မဲအီၤလၢကညီဆူၣ်ချ့မၤစၢၤ ဝဲကျါ (KDHW) န့ၣ်လီၤ]. နံၤအဝဲန့ၣ် တချုးလၢတၢ်ဟဲခးလီၤ ဒီးတၢ်ဖဲတၢ်လီၤဝဲန့ၣ်ဘၣ်န့ၣ် SAC ကဘီယုၤလဲၤတုၢ် လီၤစ့ၢ် ကီးမ့ၢ် ပိၤအစီၤအိၣ် ၅၀၀ ပိၣ်အဂၤခံၣ်ဖျါလၢတၢ်လီၤအိၣ်ဘျး ဖဲန့ၣ်အဂၤတတီၢ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၣ်ပိၤအခိၣ်ထံးတဖျါန့ၣ် လီၤတၢ် ဝဲလၢ ကမုၢ်တၢ်ဒိသဒးသုး (PDF) အသုးကလၢလၢအအိၣ် လၢမထ---သဝီကပၤ ဖဲပူၤကဒိကီၢ်ကရူၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. မ့ၣ်ပိၤခံၣ်ဖျါ တဖျါတခီ လီၤတၢ်န့ၣ်ဝဲလၢမထ--- သဝီအသီခါ ဖျါကျဲလဲၤ န့ၣ် ဒီးဘၣ်ဟး ဂီၤလီၤပျီၤဝဲဃိၣ်, ကျဲ, တၢ်ဘါလီၢ် ဒီးသီခါဖျါတၢ် သ့ၣ်ထီၣ်အဂၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. မထ---သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်စံး ဘၣ်ဝဲ KHRG လၢတချုးကဘီယုၤဟဲခးလီၤတၢ် ဘၣ်န့ၣ် SAC အကဘီယုၤ Y-12 တဘျီဟဲဆူၣ်ဝဲတၢ်လၢလီၤကဝီၤဖဲန့ၣ်တ ဘျုးသီန့ၣ်လီၤ.²²

ဖဲလၢဖျါတြုၤအါရံၤ ၇ သီ, ၂၀၂၅ နံၣ် ဂီၤခီ ၂ န့ၣ်ရံၣ် ဒီး ၃ န့ၣ် ရံၣ်တခီအဘၣ်စၢၤန့ၣ်, SAC ကဘီယုၤဟဲခးလီၤတၢ် ၆ ဝီ လၢ အစုခိုကရူၢ်ဒီးရွှံၣ်လီၤအုကရူၢ်ပူၤ ဖဲဘဲလုကီၢ်ဆၣ်, ဒုသထူၣ် ကီၢ်ရဲၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. မ့ၣ်ပိၤအကျါတဖျါန့ၣ်လီၤတၢ်ဝဲလၢ ဘစ--- KECD ကိုအကျဲခိၣ်ထီး ဒီးဘၣ်ဟး ဂီၤဝဲကို သရၣ်အ ဟံၣ်ခွဲ ဃုာ်ဒီးကိုအတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၣ်ပိၤလီၤတၢ်န့ၣ်ဝဲ လၢ နအ---သဝီ, ရွှံၣ်လီၤ အုကရူၢ် ပူၤသၢဖျါန့ၣ် ဒီးလီၤတၢ်န့ၣ် ဝဲလၢဘစ---သဝီ, အစုခိုကရူၢ်ပူၤခဲလၢန့ၣ်ဖျါန့ၣ်လီၤ.²³ တၢ် ဟဲခးလီၤတၢ်ဝဲအလီၢ်ခံ, ကိုတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်တၢ်သ့အီၤ တသ့လၢဘၣ်.

ခ) ကိုဖိ ဒီးကိုပုၤမၤတၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး

SAC အတၢ်ခးလီၤတၢ်လၢကွဲၣ်ဘၣ်ကရူၢ်ပူၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဘၣ်ဒိ ဘၣ်ထံးစ့ၢ်ကီးဝဲကိုဖိ ဒီးကိုသရၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဒိ, ဖဲ လၢမုၤ ၂၉ သီ, ၂၀၂၅ နံၣ် မုၢ်ဟါလီၤခီအဆၢကတီၢ်န့ၣ် SAC အကဘီယုၤဒုးသုးတဘျီ ဟဲတုၢ်လီၤဝဲမ့ၣ်ပိၤတဘျုးဖျါဆူ ခထ--- သဝီပူၤလၢအအိၣ်လၢသ့ၣ်ဘီဘီကရူၢ်, ကီးတရံးကီၢ် ဆၣ်, ဒုပျၢ်ယာ်ကီၢ်ရဲၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၣ်ပိၤအကျါတဖျါန့ၣ် လီၤ တၢ်ဒီးပိၤ ထီၣ်ဝဲလၢကိုအဟံၣ်ခွဲ လၢအအိၣ်လၢသဝီပူၤ ဒီးဘၣ်

²⁰ Unpublished report from Dooplaya District, received in January 2025. (#25-35-A2-I1)
²¹ Unpublished report from Dooplaya District, received in January 2025. (#25-35-A3-I1)
²² Unpublished report from Doo Tha Htoo District, received in February 2025. (#25-63-D2)
²³ Unpublished report from Doo Tha Htoo District, received in February 2025. (#25-48-D1)

ဒိဝဲပုၤကွဲၤသၢၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤကွဲၤလၢဘၣ်ဒိသ့ၣ် တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ စီ ၅--- (၁၄ နံၣ်), စီအ--- (၁၅ နံၣ်) ဒီးစီလ---(၁၆ နံၣ်) န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကဲထီၣ်သးဝံၤအလီၢ်ခံ လီၤကဝီၤ KNLA ပုၤဘၣ်မူ ဘၣ်ဒါသ့ၣ်တဖၣ် ဆၢဝဲကွဲၤဘၣ်ဒိသ့ၣ်တဖၣ်ဆူ တၢ်ဆါဟံၣ် လၢအအိၣ်လၢ ၅၁--- သဝီ, သ့ၣ်ဘီဘိကရၢၢ် ဒ်သီးအဝဲသ့ၣ်က ဒီးန့ၢ် တၢ်ကူစါယါဘျါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. စီန---လၢအမ့ၢ်ဝဲကွဲၤခိၣ်ခံ လၢ ၁၀---အကွဲၤန့ၣ်တဲဖျါထီၣ်ဝဲဒ်အံၤ

“

“အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ယပုၤကွဲၤဒီး တၢ်ကဲထီၣ်အသးဒီးအ ဝဲသ့ၣ်ဒ်အံၤအယီၤ ယသးဘၣ်ဒိခိၣ်မးလီၤ. [...] အ ဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ဒိဝံၤအလီၢ်ခံ အတထီၣ်ဘၣ်လၢကွဲၤဘၣ် [တဘျုးန့ၣ်ညါ] န့ၣ်လီၤ.”²⁴

တၢ်ကဲထီၣ်သးအဂၤတခါတခါဖဲလၢမ့ၢ် ၁၈ သီ, ၂၀၂၅ နံၣ်, က ဘၣ်ဖဲဂီၤခီ ၁၁ နံၣ်ရံၣ်တခါအဆၢကတီၢ်န့ၣ် SAC အကဘီယူၤ ဒုးသးတဘျုး ဟဲတၢ်လီၤဝဲမ့ၢ်ပီၤအစီအိၣ် ၅၀၀ ပီၤ ခံဖျါ ခု ထၤ---တီၤထီၣ်ကွဲၤအကရၢၢ်ပုၤ ဖဲကလုၤဝါမ့ၢ်ထီၣ်ကရၢၢ်, ဒိၣ် ဖါခိၣ်ကီၢ်ဆၣ်, တီၢ်အကီၢ်ရၢၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟဲတၢ်လီၤမ့ၢ် ပီၤအံၤ ကဲထီၣ်အ သးဖဲမ့ၢ်အိၣ်ဘျးကွဲၤပုၤအနံၤန့ၣ်လီၤ. ကွဲၤအံၤ အိၣ်လၢ KECD တၢ်တီခိၣ်ရံၣ်မဲအဖီလၢန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ပီၤလၢတၢ် တၢ် လီၤအံၤခံဖျါအံၤ ပီၤထီၣ်ထဲတဖျါ ဒီးမ့ၢ်ပီၤအကွဲၤ ဘၣ် ဒိဝဲ ထၤ--- တီၤထီၣ်ကွဲၤအကွဲၤခိၣ်လၢအမံၤမ့ၢ် စီ၁--- အဖဲဘၣ် ခိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟဲတၢ်လီၤမ့ၢ်ပီၤအံၤ ဘၣ်ဟးဂီၤစုၤကီးဝဲ သဝီ ဖဲအဟံၣ်ခံဖျါ, သ့ၣ်ထူၣ်တနီၤ, ဒီးတၢ်ဟးလီၤတဖျါန့ၣ်လီၤ. ဖဲလၢတၢ်ကဲထီၣ်သးအဆၢကတီၢ်န့ၣ် ပုၤအိၣ်လၢကွဲၤကရၢၢ် ပုၤ ကအိၣ်အဂၤ ၂၀ ယၣ်ယၣ် (ပုၤဃုၤဒီးကွဲၤဖိ, လီၤကဝီၤကသံၣ် ပုၤမၤတၢ်ဖိ, ဒီးကွဲၤသရၣ်သ့ၣ်တဖၣ်)န့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်ကဲထီၣ် သး တဘျုးစီ အဝဲသ့ၣ်လဲၤဃုၤဝဲဆူထံကျိပုၤလၢကဃုၤအိၣ်ကဒုအ ဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. သရၣ်ကွဲၤခိၣ်လၢအဘၣ်ဒိန့ၣ် ဒီးန့ၢ်တၢ်ကူစါ ယါဘျါ တနံၤဃီန့ၣ်လီၤ. တၢ်ခးလီၤတၢ်တဘျုးအံၤဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ပျံၤ တၢ်ဖုး ဒီးတၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဘၣ်ဘျီ လၢကွဲၤခဲလၢအဂီၢ်န့ၣ် လီၤ.²⁵

ဂ) တၢ်ဘၣ်ပတုၤဃုၤကွဲၤ ခီဖျါတၢ်ဟးဂီၤဒီး တၢ်ပျံၤ တၢ်ဖုး

ဖဲလၢယနူၤအါရံၤ ၁၆ သီ တုၤလၢဖျါတြုၤအါရံၤ ၁၃ သီ, ၂၀၂၅ နံၣ်န့ၣ်, KHRG မၤနီၣ်မၤဃါဝဲ တၢ်ခးလီၤကွဲၤသ့ၣ်တဖၣ် ဖဲဒူ သထူၣ်ကီၢ်ရၢၢ်အပူၤအိၣ်ဝဲတဘျုးဘျီန့ၣ်လီၤ. ဖဲလၢယနူၤအါ ရံၤ ၁၆ သီ, ၂၀၂၅ နံၣ် ဟါခီ ၄ နံၣ်ရံၣ် ၄၀ မံးနံးအဆၢကတီၢ် န့ၣ် SAC ဟဲတၢ်လီၤဝဲအ ‘ဒြီတူၤသံသး’ တဘျုးလၢကွဲၤတဖျါ

လၢ[ဘၣ်တၢ်တီခိၣ်ရံၣ်မဲအီၤလၢ KECD] အဖီခိၣ်လၢအအိၣ်ဘျး ဒီး အဘ--- သဝီဖဲ ဃီဖိပျါကရၢၢ်, ဘၣ်လုၤကီၢ်ဆၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ဒြီအတၢ်ပီၤဖးထီၣ် မၤဟးဂီၤဝဲကွဲၤအတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဒိၣ်ဒိၣ် မ့ၢ်မ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကဲထီၣ်သးဝဲန့ၣ်ကအိၣ်ခံမံးနံးဝံၤအလီၢ်ခံ, ဒြီ အဂၤတဘျုးဟဲတၢ်လီၤဝဲ မ့ၢ်ပီၤလၢသဝီအိၣ်ဘျးဖဲန့ၣ်တဖျါ အပူၤ ဒီးမ့ၢ်ပီၤဝဲန့ၣ်လီၤတၢ်ဘျးဒီးကွဲၤန့ၣ်လီၤ. သဝီဖဲသ့ၣ်တ ဖၣ်စံးဝဲလၢ အဝဲသ့ၣ်တၢ်ဟံၣ်ရံၣ်ကျဲၤလၢကကွဲၤ အိးထီၣ် ကဒါ ကွဲၤကွဲၤတၢ်အိၣ်သးဂ့ၤထီၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်လဲၣ်ဂ့ၤဂ့ၤ, ဖဲလၢယလဲ ၂၀၂၅ နံၣ်န့ၣ် တၢ်တကွဲၤအိးထီၣ် ဘၣ်ကွဲၤကွဲၤဒ်ဘၣ်. သဝီဖဲ လၢအအိၣ်လၢအဘ---သဝီသ့ၣ်တဖၣ်စံးဝဲလၢတၢ်ဘၣ်ပတုၤ ဃုၤကွဲၤဒ်အံၤန့ၣ် ကဒုးစဲၤခံဝဲကွဲၤသ့ၣ်တဖၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ် ကူၣ် သ့အတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်န့ၣ်လီၤ.²⁶

အဘ---သဝီဖိတဂၤလၢအသးနံၣ်အိၣ် ၃၆ နံၣ် ဒီးအမံၤမ့ၢ် စီ၁ အ--- န့ၣ်စံးဝဲဒ်အံၤ, “ဖဲလၢယနူၤအါရံၤ ၁၆ သီ, ၂၀၂၅ နံၣ် ဟါ ခီ ၄ နံၣ်ရံၣ် ၄၀ မံးနံးအဆၢကတီၢ်န့ၣ် ဒြီဟဲဝဲခံဘျုး ဒီးတဘျုး န့ၣ်ခးလီၤဝဲကွဲၤ ဒီးမ့ၢ်အဂၤတဘျုးန့ၣ် ခးလီၤတၢ်လၢ [တၢ်လီၤ] လၢအအိၣ်လၢကွဲၤန့ၣ်လီၤ. ကွဲၤအတၢ်ပီၤတၢ်လီၤတနီၤဟးဂီၤ ဝဲ ခီဖျါဒြီတၢ်ခးလီၤတၢ်အယီၤန့ၣ်လီၤ. [ဖဲလၢတၢ်ကဲထီၣ်သးအဆၢ ကတီၢ်န့ၣ်]ပုၤကွဲၤသ့ၣ်တဖၣ်ကွဲၤလဲၤလၢအဟံၣ် ဒီးတအိၣ်လၢကွဲၤ ပုၤနီၤဂၤဘၣ်. ကွဲၤအံၤဘၣ်တၢ်ဟဲခးလီၤအီၤခံဘျီလဲၤန့ၣ်လီၤ. တၢ် တဘျုးန့ၣ်တၢ်ဟဲခးလီၤဝဲဒီး ကဘီယူၤဒီးခံဘျီတဘျုးန့ၣ်တၢ်ဟဲ ခးလီၤဝဲဒီးဒြီန့ၣ်လီၤ. ဖဲလၢတၢ်ဟဲခးလီၤတၢ်တဘျုး ကဲထီၣ် သးအဆၢက တီၢ် [ဖဲလၢအုၤဖျါ ၂၉ သီ, ၂၀၂၄ နံၣ်]န့ၣ် တၢ်ဘၣ် ပတုၤဃုၤဝဲကွဲၤအသီ ၂၀ န့ၣ်လီၤ. တၢ်ပတုၤဃုၤကွဲၤ အသီ ၂၀ ဝံၤအလီၢ်ခံ [လီၤကဝီၤ KNU] ခိၣ်န့ၢ် ဒီးဒူသဝီသ့ၣ်ကွဲၤသးပုၤသ့ၣ် တဖၣ်စံးဝဲလၢ တၢ်ကွဲၤထီၣ်ကဒါကွဲၤသ့ၣ်လဲၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ် န့ၣ်အယီၤ, တၢ်ကွဲၤအိးထီၣ်ကဒါကွဲၤန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်သနၣ် ကွဲၤ ဖဲလၢ [ကညီ]နံၣ်ထီၣ်သီဟဲတုၤန့ၣ် သဝီဖဲသ့ၣ်တဖၣ် စံးဝဲ လၢ ကဘီယူၤတၢ်ဟဲခးလီၤတၢ် ကဲထီၣ်က ဒီးအသးသ့အယီၤ တၢ်ကွဲၤပတုၤဃုၤကွဲၤအသီ ၁၀ န့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်ဝံၤအလီၢ်ခံ သဝီသးပုၤ ဒီးကွဲၤသရၣ် သရၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်စံးဝဲလၢ အသးတ ဆူၣ်မ့ၢ်နီၢ်လၢကကွဲၤအိးထီၣ်ကဒါကွဲၤကွဲၤဘၣ်. အဝဲသ့ၣ် [ကွဲၤဖိ သ့ၣ်တဖၣ်] ကွဲၤထီၣ်ဘၣ်ကဒီးကွဲၤကအိၣ်ဒ်သၢသီမ့ၢ်တဖျါလွဲၤ သီ ဒီးဒြီတၢ်ဟဲခးလီၤတၢ်လၢကွဲၤကဲထီၣ် ကဒီးအသးန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤ, တၢ်ဘၣ်ပတုၤဃုၤကွဲၤဒီးကွဲၤန့ၣ်လီၤ.”²⁷

SAC အတၢ်ထီၣ်ဒုးထီၣ်ဒါတဖၣ်ကဲထီၣ်သးဒီးဒ်အံၤအဖီခိၣ် ကွဲၤဖိ လၢအအိၣ် ကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလဲၤထံးပူၤတဖၣ်အဂီၢ် ကဲ ထီၣ် ဝဲ တၢ်တြီမၤတံၢ်တံၢ်ဒိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ခးလီၤတၢ်ဒီးက ဘီယူၤ ထီၣ်တပယူၤဃီအံၤ ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲ တၢ်ပျံၤ တၢ်ဖုး, တၢ်

²⁴ Unpublished report from Dooplaya District, received in June 2025. (#25-248-A5-I1).
²⁵ Unpublished report from Taw Oo District, received in June 2025. (#25-225-A2-I1 and #25-177-D1)
²⁶ Unpublished report from Doo Tha Htoo District, received in February 2025. (#25-44-D1)
²⁷ Unpublished report from Doo Tha Htoo District, received in February 2025. (#25-44-A1-I1)

KHRG ပျီၤပုၤမၤတၢ်ဖိတၢ်ဒိၣ်တၢ်ဂီၤတဖၣ်အံၤဖဲ လါမုၤ ၂၀၂၅ နံၣ် လၢဒၣ်အ--- သဝီ, ဝၣ်ကးကရူာ်, ကြၢ်တုၤကီၢ်ဆၣ်, ဒူပျၢ်ယာ်ကီၢ်ရၢၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤလၢအစ့ၣ်တကပၤ ပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲ ဒၣ်အ--- ကွဲၤအတၢ်ဟးဂူၢ်ဟးဂီၤဒီး တၢ်ဂီၤလၢအထွဲတကပၤပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲကွဲၤသရၢ်, သရၢ်မုၣ်တဖၣ်တၢ်အိၣ်ဘုးဒၣ် အတၢ်ဟးဂူၢ်ဟးဂီၤန့ၣ်လီၤ. SAC ကဘီယူၤဟဲးလီၤတၢ်ဖဲ လါအုၣ်ဖျါ ၂၃ သီ, ၂၀၂၅ နံၣ် လၢသဝီပူၤအယီၤ ကွဲၤဒီးကွဲၤသရၢ်, သရၢ်မုၣ်တၢ်အိၣ်ဘုးဒၣ် ခံခါလၢ်ဟးဂီၤဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ- KHRG)

တၢ်လီၤတၢ်လီၤမံၤဘၣ်ဒီး တၢ်ဒၣ်လဲၣ်ကွဲၤအါဖျါၣ် ဘၣ်အိၣ်ပတုၣ်ကွဲၤဝဲန့ၣ်လီၤ. သရၢ်, သရၢ်မုၣ်တဖၣ် သိၣ်လိတၢ်တဘျီၣ်လၢ ဘၣ်ဒီး ကွဲၤဖိတဖၣ်ထီၣ်ကွဲၤထီၣ်တဘျီၣ်လၢစ့ၢ်ကီးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢန့ၣ်အမဲၣ်ညါ မိၢ်ပၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်ယိၣ်ဘၣ်ဘျီၣ်တၢ်လၢ အဖိတဖၣ်အတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအဂီၢ်ဒိၣ်မးဒီး မိၢ်ပၢ်အါဂၤ ပာ်လီၤအသးလၢ တဆုၤအဖိတဖၣ်လၢကွဲၤလၢဘၣ်ဒီး ကွဲၤအါဖျါၣ် ဘၣ်ပတုၣ်ကွဲၤဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲလါအုၣ်ဖျါ ၂၃ သီ, ၂၀၂၅ နံၣ် ဟါခီ ၈းဝၤ မံးနံးအဆၢကတီၢ် SAC ကွဲၤလီၤမုၣ်ပိၣ် သၢဖျါၣ်ဖဲ ဒၣ်အ--- သဝီ, ဝၣ်ကးကရူာ်, ကြၢ်တုၤကီၢ်ဆၣ်, ဒူပျၢ်ယာ်ကီၢ်ရၢၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. မုၣ်ပိၣ်ခံၣ်ဖျါၣ်လၢ ဘၣ်တၢ်ကွဲၤလီၤအိၣ်န့ၣ် အလီၤတၢ်ဘုးဒီး ကွဲၤသရၢ်, သရၢ်မုၣ်တဖၣ်တၢ်အိၣ်ဘုးဒၣ် အိၣ်ဖဲကွဲၤကရူာ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. မုၣ်ပိၣ်လီၤတၢ်လၢ ကွဲၤကရူာ်ပူၤခံၣ်ဖျါၣ်အကျါ တဖျါၣ်န့ၣ်ပိၣ်ဖးထီၣ်ဝဲဒီး အဂၤတဖျါၣ်န့ၣ် တပိၣ်ဖးထီၣ်ဝဲဒီးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ခိဖျါလၢ မုၣ်ပိၣ်လၢ အပိၣ်ဖးထီၣ်တဖျါၣ်န့ၣ်အယီၤ ကွဲၤသရၢ်, သရၢ်မုၣ်တဖၣ် အိၣ်ဘုးဒၣ်, ကွဲၤတၢ်ဟးလီၤ, ကွဲၤထံဒၣ်, ဒီး ကွဲၤတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်အဂၤခံၣ်ဖျါၣ် ဟးဂူၢ်ဟးဂီၤဝဲန့ၣ်လီၤ. ဒၣ်အ--- ကွဲၤအံၤ အိၣ်ဝဲဒၣ်လၢ SAC တၢ်တီၣ်ခိၣ်ရိၣ်မဲၤပၢ်ဆုၤအဖိလၢန့ၣ်လီၤ.

ဒၣ်အ--- သဝီဖိတဖၣ် တဲဘၣ် KHRG လၢ အဝဲသ့ၣ်တယၢ်ဝဲဒၣ် SAC ကဘီယူၤဟဲးလီၤတၢ်တဘျီၣ်ညါအံၤ ပညိၣ်ဝဲဒၣ် တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်သၢဖျါၣ်လၢ အမ့ၢ်ဝဲဒၣ် ကွဲၤသရၢ်, သရၢ်မုၣ်တဖၣ်အိၣ်ဘုးဒၣ် အိၣ်လၢကွဲၤကရူာ်ပူၤ, KNU ဝဲဒၣ်အိၣ်လၢ သဝီပူၤဒီး ဒၣ်အ--- တၢ်ဆါဟံၣ် အိၣ်လၢကွဲၤန့ၣ်လီၤ. တယၢ်တမိၢ်ဒီးဘၣ်န့ၣ် သဝီဖိလၢအယုၢ်အိၣ်ကမ့ၢ်တဖၣ် ဟဲးအိၣ်လၢကွဲၤကရူာ်ပူၤအယီၤ လီၤကဝီၤသဝီဖိတဖၣ် နာ်ဝဲလၢ SAC ဆိကမိၣ်ကမ့ၢ်သဝီဖိဟဲးလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်တဖၣ်လၢ အဘၣ်ထွဲလိာ်သးဒီး သးဖိၣ်စုကဝဲၤကရၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. သဝီဖိတဖၣ် နာ်စ့ၢ်ကီးဝဲလၢ တၢ်ဒုးကဲထီၣ်သးဘုးဒီးသဝီဒီး SAC တယၢ်ဝဲလၢ သးဖိၣ်စုကဝဲၤကရၢတဖၣ် လဲၤဒီးကူၤစါယါဘျီၣ်သး ဖဲတၢ်ဆါဟံၣ်ပူၤအယီၤ က

ဘီယူၤဒီးလီၤတၢ်ဆါဟံၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကဘီယူၤဒီးလီၤတၢ်ဝံၤအလီၢ်ခံ တၢ်ပျံၤတၢ်ဖုးဟဲးအါထီၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. ဒၣ်အ--- သဝီအပူၤ သဝီဖိတကပၤပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲ ဒိမိပါတကၤအသးဒိအံၤန့ၣ်လီၤ.

“ပကဆုၤပဖိလၢကွဲၤအဂီၢ် ပပျံၤတၢ်ဒိၣ်မး. တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢတအိၣ်ဘၣ်. ပအဲၣ်ဒီးလၢအဝဲသ့ၣ်မၤလိတၢ်သနာ်ကွဲၤ ပပျံၤအဝဲသ့ၣ်လၢ သးသမူတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်ပူၤတသ့ဘၣ်.”

ကရူာ်ခိၣ်တကၤလၢအအိၣ် ဒၣ်အ--- သဝီ [တၢ်ဘၣ် တၢ်ဘၢအဂီၢ်တပာ်ဖျါထီၣ် အလီၢ်အလၢဘၣ်.] ပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒိအံၤစ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ. “ပကကွဲၤအိၣ်ကွဲၤ တၢ်တနံၣ်ညါအံၤ အဂီၢ် ပသးတဆူၣ်ဒီးဘၣ်. ပကကွဲၤစ့ၢ်ကီးဟးဂူၢ်ဟးဂီၤဒီး တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်အိၣ်လၢ ကွဲၤကရူာ်ပူၤတဖၣ် ဟးဂီၤဃုာ်ဝဲဒၣ်. ပကကွဲၤ ဘျီၣ်ထီၣ်အဂီၢ် ပကျိၣ်ပစုတအိၣ်ဘၣ်. ဖိသၣ်အိၣ်လၢသဝီပူၤတဖၣ် ကဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အဂီၢ် ယကဘၣ်ရဲၣ် ကျဲၤအိၣ်လဲၣ်န့ၣ် ယဆိကမိၣ်ဖးဒီးလီၤ. ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ် ပကဘၣ်မၤကွဲၤဖိတဖၣ် ကမၤလိတၢ်လၢ သဝီဖိအဂၤအဟံၣ်အယီၤ ပူၤ. ပမ့ၢ်တမၤဒ်န့ၣ်ဘၣ်ဒု ပဖိတဖၣ်န့ၣ် ကဆဲးခံလၢ အဝဲသ့ၣ်အတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ [...] တၢ်ကရၢကရိတဖုဖု မ့တမ့ၢ် ဘၣ်န့ၣ် ပူၤတကၤဂၤ မ့ၢ်မၤစၢၤပူၤ [ဟ့ၣ်လီၤကျိၣ်စ့] လၢ ပကသ့ၣ်ထီၣ်ကွဲၤပကကွဲၤအဂီၢ် ကကဲဘျီၣ်သပုၤကတၢ်လီၤ. လီၤကဲဒ်သိး ဒီး အဝဲသ့ၣ် [SAC] ကကဲတၢ်ဃာ်တြဲၤလၢ ပဖိတဖၣ်ခါဆူၣ်ညါအဂီၢ်လီၤ.”²⁸

²⁸ Unpublished report from Dooplaya District, received in May 2025. (#25-150-D1)

၃.၃. တၢ်ဒုးထီဒါကသံဉ်ဒးတဖဉ် ဒုးအိဉ်ထီဉ်တၢ်တြီ
မၤတံာ်တၢ်လၢ ကဒီးန့ဉ်ဘဉ်ကသံဉ်တၢ်ကူစါယါဘျါ

SAC အတိုးဒူးထိဒါ ကသံဉ်ဒားဒီး တၢ်ဆါဟံဉ်တဖၣ်အံၤအဃိ သဝီဖိတဖၣ် ဘဉ်ကွၢ်မဲၣ်ဒီးတၢ်တၢ်တဖၣ် ဒ်သိးကဒီးန့ၣ်ဘဉ် ကသံဉ်တၢ်ကူစါယါဘျါသးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. စးထီၣ်လါယနူၤအါ ရံၤ တုၤ လါယူၤ ၂၀၂၅ နံဉ်န့ၣ် SAC အတိုးဒူးထိဒါကသံဉ်ဒား န့ၣ် ပဉ်ဃုာ်ဝဲဒဉ် တၢ်ခးလီၤတၢ်ဒီးကဘီယူၤ, တၢ်ခးလီၤတၢ်ဒီး ခြံဒီး တၢ်ခးလီၤကျိဖိဒိဉ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်သဝီဖိတဖၣ်ပာ်ဖျါ ထီၣ်ဝဲလၢ KHRG အသိး ဒီဖျါလၢ SAC ခးလီၤတၢ်ဒီးကဘီယူၤ မ့တမ့ၢ် ခးလီၤတၢ်ဒီးခြံတဖၣ်အဃိ ကသံဉ်တၢ်သူဉ်ထီၣ် အစ့ၤ ကတၢ်ခံဖျါပာ် ဟးဂူၢ်ဟးဂီၤကွံာ်ဝဲခဲလၢာ် ဒီး အဂၤလွံၢ်ဖျါဘဉ် ဒိဘဉ်ထံးဝဲဒဉ်န့ၣ်လီၤ.

ခီဖျိုလၢ SAC အတၢ်ဒုးထီဒါ ဒ်အံၤသ့ၣ်တဖၣ်အဃိ လီၢ်ကဝီ၊
 သဝီဖိတဖၣ်န့ၣ် အအိၣ်ဖဲ သဝီလၢအအိၣ်ဒီးကသံၣ်ဒါး ဒီး တၢ်
 ဆါဟံၣ်တဖၣ် တဘျုးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဒုးထီဒါသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ
 မၤဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးသဝီဖိတဖၣ် ဒ်သိးကဒီးန့ၣ်ဘၣ်ကသံၣ်တၢ်ကူ
 စါယါဘျါအတၢ်ကဟုကယၢ်လၢ၊ အရူဒိၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ခီဖျို
 လၢ ကသံၣ်တၢ်ကူစါယါဘျါ အတၢ်ကဟုကယၢ်အိၣ်စ့ၤအဃိ
 သဝီဖိအါဂၤ ဘၣ်လဲၤလၢတၢ်လီၢ်ဖးယံၤဒီး ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဒီး
 သးသမ္မုအတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ် ဒ်သိးကဒီး န့ၣ်ဘၣ် ကသံၣ်တၢ်ကူ

စါယါဘျို အတၢ်ကဟုကယၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.²⁹

က) ကသံဃ်ဒီးဒီး တၢ်ဆါဟံဉ်တဖဉ် အတၢ်ဟးဂ္တၢ်ဟးဂီၤ

ဖဲလါမုၤ ၄ သီ၊ ၂၀၂၅ နံၣ်န့ၣ် SAC ခးလီၤတၢ်ဒီးကဘီယူၤအဃိ
တၢ်ဆါဟံၣ်တဖျၢၣ်လၢ၊ အအိၣ်ဖဲ ဟပ--- သဝီ၊ ဟးတရဲးကရူၢ်၊
ဖၣ်အၣ်ကီၢ်ဆၣ်၊ ဒူသထူၣ်ကီၢ်ရဲၣ် ဟးဂီၤဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. SAC
ခးလီၤတၢ်ဒီးကဘီယူၤဖဲ ဟပ--- တၢ်ဆါဟံၣ်ဝံၤအလီၢ်ခံ သ
ဝီဖိတဖၣ် လဲၤဒီးကူၤစါယါဘျါသးလၢ၊ သဝီပူၤ တသ့လၢ၊ဘၣ်
န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆါဟံၣ်ဝဲအံၤ ဘၣ်တၢ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲပၤဆှၢအီၤလၢ၊
KDHW န့ၣ်လီၤ. ဟပ--- သဝီဖိ စီၤတ--- ဟ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်အံၤ
န့ၣ်လီၤ. “SAC ကဘီယူၤ ဟဲခးလီၤတၢ်လၢ၊ ဟပ--- သဝီ ဖဲဖး
ဖိမုၢ်အဆၢကတီၢ်. မ့ၣ်ပီၤလီၤတဲၣ်ဘၣ်တၢ်ဆါဟံၣ် ဒီး တၢ်ဆါ
ဟံၣ်န့ၣ်ဟးဂီၤဝဲ. နီၢ်နီၢ်န့ၣ် ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးတကးဘၣ်. မ့ၣ်ပီၤ
ပီၤဖးထီၣ်အဃိ တၢ်ဆါဟံၣ်ဟးဂီၤဒီဖျၢၣ်လၢၣ်လီၤ.”^{၁၀} လီၢ်က
ဝီၤ KNU ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါတဖၣ် ဟ့ၣ်ပလီၢ်ဆိပာ် SAC တၢ်ဒုး
ထီဒါအံၤအဃိ တချုးလၢတၢ်ကဲထီၣ်သးဒီးဘၣ်န့ၣ် သဝီဖိတ
ဖၣ်ဒီး ဆူၣ်ချ့ပုၤမၤစၢၤတၢ်တဖၣ် ဃုၢ်အိၣ်ပာ်ဆိတစိၢ်တလီၢ်
အဃိ ပုၤတဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးနီတဂၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ခီဖျိတၢ်ဒုးထီဒါကသံၣ်ဒါးတဖၣ်တလီၢ်လီၢ်အဃိ ဘၣ်ပတုၣ်
ကွံာ်ကသံၣ်ဒါး, ပုၤမၤတၢ်ဖိအိၣ်တယၤဘၣ် မ့တမ့ၢ် ဘၣ်ဟး
အိၣ်ခူသ့ၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. အဃိ သဝီဖိလၢ အဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးတ

KHRG ပျို့ပူဇာမဏိတော်ဖိတဂ၊ ဒိန္နတံဂီတဖဉ်အံၤဖဲ လါမု၊ ၂၀၂၅ နံၣ် လာဟပ--- သဝီ၊ ဟးတရဲးကရူၢ်၊ ဖဉ်အဉ်ကီၢ်ဆဉ်၊ ဒူသထွဉ်ကီၢ်ရဲၣ်န့ၣ်လီၤ. တံၢ်ဂီတဖဉ်အံၤ ပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲ SAC ကဘီယူၤဒုးသုးတဘျီ ဟဲခးလီၤတံၢ်ဖဲ လါမု၊ ၄ သီ၊ ၂၀၂၅ နံၣ် ဖးဖိဉ်အဆာကတီၢ်လာ ဟပ--- သဝီပူၤတံၢ်အလီၤခံ ဟပ--- တံၢ်ဆါဟံၣ် (ဘဉ်တံၢ်တီၣ်ခိၣ်ရိၣ်မဲပဆါအီၤလာ KDHW) ဟးဂုာ်ဟးဂီၤ အတံၢ်ဂီၤန့ၣ်လီၤ. (တံၢ်ဂီၤ- KHRG)

²⁹ See also: KHRG, [*Emergency Lifeline*](#), above.

³⁰ Unpublished report from Doo Tha Htoo District, received in June 2025. (#25-240-P1)

ဖၣ်န့ၣ် ကဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ကူၤစါယါဘျါသးအဂီၢ် ကဘၣ်လဲၤတၢ် လီၤဖးယံၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤဆါအတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်အိၣ်သးတ ဖၣ်နးဒိၣ်ထီၣ် ဒီဖျါတၢ်ကူၤစါယါဘျါသးဆဲးခံအဃိဒီး မ့ၢ် လၢ ပုၤကညီတဖၣ်တူၢ်ဘၣ်ဝဲလၢ ကဃုတၢ်မၤစၢၤအဂီၢ် တၢ်ဘၣ် တၢ်ဘၢတအိၣ်လၢဘၣ်အဃိ တၢ်န့ၣ်န့ၢ် ကသံၣ်တၢ်ကူၤစါ ယါ ဘျါတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ လီၤစၢၤဝဲစ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ် မ့ၢ်ဟး ထီၣ်ကွၢ်လီၤန့ၣ် ကဘၣ်လဲၤဒီဖျါ တၢ်ဒုးကဲထီၣ်သးတၢ် လီၤတ ဖၣ်, ကျဲလၢထံဒိၣ်လုၢ်ဘၢအီၤတဖၣ်ဒီး တၢ်သမံသမိးတြဲၤလၢ သးအိၣ်အါအါတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤ ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ် လီၤဘၣ် ယိၣ်ဆူၣ်ညါ ဒီး တၢ်ဒီးန့ၣ်တၢ်ကူၤစါယါဘျါစဲခံလၢအရူၤဒိၣ်လၢ ပုၤ လိၣ်ဘၣ်တၢ်မၤစၢၤလီၤဆိတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လီၤကဝီၤသဝီဖိ စီၤစ--- အိၣ်လၢ လက--- သဝီ, စတုၢ်ကရူၢ်, လၢကဆိကီၢ်ဆၣ်, ဘျဲး-ဒဝဲၢ်ကီၢ်ရၣ် ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ

“

“တၢ်အံၤတၢ်တၢ်ဖးဒိၣ်တခါညါ. [ဖဲလၢအုၤဖျါ ၂၀၂၅ နံၣ်န့ၣ်] လၢသဝီပူၤ ကသံၣ်တၢ်ကူၤစါယါဘျါ တၢ်ကဟုကယၢ်တအိၣ်လၢဘၣ်. ပုၤဘၣ်လဲၤလၢ တၢ်လီၤအဂၤဖးယံၤ ဒ်သီးကဃုကသံၣ်ဒီးအဂီၢ် [ကဃုကသံၣ်တၢ်ကူၤစါယါဘျါအဂီၢ်]. တၢ်စူၤခါအ ဆၢကတီၢ် ကျဲတဖၣ်န့ၣ် ထံၣ်ဒိၣ်လီၤဘၢဒီးကပံာ် လဲလဲ. တၢ်သမံသမိးတြဲၤအိၣ်ဖးအါညါဒီး လၢကျဲ န့ၣ် ပုၤသမံသမိးတၢ်ဒီကျဲလီၤ.”

ခ) တၢ်ပျံၤတၢ်ဖးလၢ ကဒီးကူၤစါယါဘျါသးဖဲ ကသံၣ်တၢ်ဝီး တၢ်လီၤအိၣ်အလီၢ်

SAC ပညိၣ်ဒုးထီၣ်ဒါ ကသံၣ်ဒီးတဖၣ်အဃိ ဆူၣ်ချ့ပုၤမၤစၢၤ တၢ်ဖိတဖၣ် အိၣ်ဒီးတၢ်ပျံၤတၢ်ဖးလၢ အဝဲသ့ၣ်အသးသမူအ တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အဃိ ဆူၣ်ချ့ပုၤမၤ စၢၤတၢ်ဖိတဖၣ် ပတုၣ်ကွံာ်ဝဲကသံၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤလၢ အ ရူၤဒိၣ်တဖၣ်တစိတလီၢ် မ့တမ့ၢ် ပတုၣ်ကွံာ်ဝဲလၢကဆိဆု န့ၣ်လီၤ. လၢန့ၣ်အမဲၣ်ညါ တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်လၢ SAC အတၢ်ဖိၣ် ဒုးဃာ်အံၤအဃိ သဝီဖိတဖၣ် ကဒီးန့ၣ်ဘၣ်ကသံၣ်တၢ်ကူၤစါယါ ဘျါအဂီၢ် တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်ဟါမၤကွံာ်န့ၣ်လီၤ.

အဒိ, တချုးဒီးလၢ ၂၀၂၅ နံၣ်န့ၣ် SAC တဒုးထီၣ်ဒါတၢ်ဖဲ တန- -- သဝီ အိၣ်ဖဲ သူကဘံကရူၢ်, လၢဒိၣ်ကီၢ်ဆၣ်, ချၢၣ်လွံၢ်ထူၣ် ကီၢ်ရၣ်ပူၤ နီတဘျီဘၣ်န့ၣ်လီၤ. သနံကု ဖဲလၢမးရူး ၁ သီ, ၂၀၂၅ နံၣ်အဆၢကတီၢ် ဖဲလၢ KHDW ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤဒီး တု ထီၣ် ကသံၣ်ဒီးတဖျၢၣ် တယံာ်တမီၢ်ဘၣ်ဝံၤအလီၢ်ခံ SAC က ဘီယူၤကွံာ်လီၤ မ့ၢ်ပိၢ်သၢဖျၢၣ်လၢသဝီပူၤန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ပိၢ်လီၤ တံာ်လၢသဝီပူၤခံဖျၢၣ်ဒီး ဟံာ်ဟးဂီၤဃုဖျၢၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ပိၢ်အ ဂၤတဖျၢၣ်လီၤတံာ်လၢ စံာ်တဘျီအပူၤဒီး ဘၣ်ဒိသဝီဖိတဂၤ

လၢ အမံၤမ့ၢ်နီၢ်သ--- အခိၣ်ကံာ်ဒုၣ် ဖဲအကွၢ်ကျိၢ်အဆၢကတီၢ် န့ၣ်လီၤ. ကျိၢ်ခံဒု ဘၣ်ဒိစ့ၢ်ကီးဝဲဒုၣ်န့ၣ်လီၤ. သဝီဖိတဖၣ်တဲ ဘၣ် KHRG လၢ PDF သုးဖိတဖၣ် လဲၤဒီးကူၤစါယါဘျါသးဖဲ ကသံၣ်ဒီးအဃိ လီၤကဲလၢ SAC ပညိၣ်ဝဲဒုၣ် သဝီန့ၣ်လီၤ. နီၢ် သ--- လၢအဘၣ်ဒိန့ၣ် တဲဘၣ် KHRG လၢ “ယဆိကမိၣ်လၢ အဝဲသ့ၣ် [SAC] ကဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ကစီၣ်ဘၣ်ဃး ကသံၣ်ဒီး ဟဲကွၢ်သုးအသးလၢ ပသဝီအဃိ ကဘီယူၤဟဲခဲးလီၤတၢ်. အ ပူၤကွံာ်န့ၣ် သဝီအခိၣ်အဃၢၤ တၢ်တခးလီၤတၢ်နီတဘျီဘၣ်. (တချုးလၢကသံၣ်ဒီးသုးကွၢ်အသးဒီးဘၣ်အခါ) ကသံၣ်ဒီး န့ၣ် (အပူၤကွံာ်) အိၣ်လၢ ယဃ--- သဝီ (အိၣ်လၢ သူက ဘံက ရူၢ်) အဃိ တၢ်ဟဲခဲးလီၤတၢ်ဒီးဒြဲလၢ ယဃ--- သဝီပူၤ. [...] ဝံၤ အလီၢ်ခံ ကသံၣ်ဒီးသုးကွၢ်အသးလၢ တန--- သဝီ. [...] က သံၣ်ဒီးသုးကွၢ်အသးလၢ တန--- သဝီ တလါဘျဲးဒီး သဝီဖိ တဖၣ်ပျံၤတၢ်လီၤ. ပသံကွၢ်လီၤပသးလၢ ‘နနီၢ်ဟူ ပုၤသ့ၣ်ထီၣ် ကသံၣ်ဒီးဖဲန့ၣ်ခါ.’ ပပျံၤတၢ်လၢ ပယီၤသုးမ့ၢ်ဒုးထီၣ်ဒါတၢ်လၢ မ့ၢ် နၤခါအဆၢကတီၢ် [သုးဖိၣ်စုကဝဲၤကရၢ] သုးဖိ တဖၣ် မ့ၢ်ဘၣ် ဒိဒီး ပုၤမ့ၢ်လဲၤဆုၢ်အဝဲသ့ၣ်လၢ ပကသံၣ်ဒီးန့ၣ် ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ် အဝဲသ့ၣ် [SAC] ကဒုးထီၣ်ဒါပုၤ.”

မ့ၢ်လၢ ကသံၣ်ဒီးတဖၣ် ဘၣ်တၢ်ထံၣ်အီၤ ဒ်အမ့ၢ် SAC တၢ်ပ ညိၣ်အသးအဃိ သဝီဖိတဖၣ် ဘၣ်ယိၣ်ဘၣ်ဘီဝဲဒုၣ်လၢ အဝဲ သ့ၣ်မ့ၢ်အိၣ်ဘူးဒီး ကသံၣ်ဒီးန့ၣ် ပုၤကပညိၣ်အဝဲသ့ၣ်စ့ၢ်ကီး န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အဃိ အါဒိၣ်တကွၢ် အဝဲသ့ၣ်စဲးခံလၢ က ဒီးကူၤစါယါဘျါသးအဂီၢ် မ့တမ့ၢ် ဟးဆဲးတၢ်ကူၤစါယါဘျါ မ့ တမ့ၢ် ဂ့ၢ်လိာ်လၢကဟးထီၣ်ကွၢ်လီၤလၢ တၢ်ကူၤစါယါဘျါ သး အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်လၢ တၢ်ဒုးထီၣ်ဒါအံၤတဖၣ်အဃိ လီၤကဝီၤ ဆူၣ်ချ့ပုၤမၤစၢၤတၢ်တဖၣ် ဘၣ်သုးလီၤသုးကျဲ မ့တမ့ၢ် ဟူးဂဲၤ နူသ့ၣ်အဃိ ကသံၣ်ဒီးအိၣ်လၢလီၤကဝီၤတဖၣ်အပူၤ ပုၤမၤတၢ် ဖိစုၤလီၤ မ့တမ့ၢ် တအိၣ်လၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

၃.၄. SAC တၢ်ဒုးထီၣ်ဒါအဘျီတဖၣ်အဘျီအဖိခိၣ် သဝီဖိအတၢ်ခီဆၢတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်တဖၣ်

SAC တၢ်ဒုးထီၣ်ဒါ ကမျၢၢ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ် အဘျီတဖၣ်အဘျီအဖိ ခိၣ် သဝီဖိတဖၣ် အတၢ်ခီဆၢ တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢ ကပူၤဖျဲး အ ဂီၢ် မ့ၢ်တၢ်တခါလၢအရူၤဒိၣ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. သဝီဖိတဖၣ်ဒီးသနူ ထီၣ်သးလၢ အဝဲသ့ၣ် အနီၢ်ကစၢ်အတၢ်ဆဲးကျိးတဖၣ်, တၢ်တီ ခိၣ်ရိၣ်မဲဒီး နီၢ်ကစၢ်တၢ်ပူၤဖျဲးကျိၤကျဲတဖၣ်ဒ်သီး ကဆဲးဒီးန့ၢ် ဘၣ် တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤအရူၤဒိၣ် ဟဲဒီဖျါသးလၢ ပုၤတ ဝါအတၢ် သ့ၣ်ထီၣ်ဘီထီၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဒိ, ဒ်သီးအဝဲသ့ၣ်ကပၤဃာ် ဒ်သီးကဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤအံၤအဂီၢ် သုးတၢ်မၤလိမၤဒီး လီၤဒီး ကသံၣ်ဒီးတဖၣ်ဆူ တၢ်အိၣ်တဒါလီၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. သ ဝီဖိတဖၣ် အိၣ်ဖိၣ်လၢကရူၢ်ဆဲးဆဲးဖိ ဒ်သီး ကဆဲးမၤလၢကဝီၤ အဝဲသ့ၣ်လုၢ်လၢထူသနူတနီၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

က) တၢ်ဃုၤအိၣ်ကမ့ၢ်တၢ်တၢ်လီၤ လၢကဟးဆွဲးတၢ်ဘၣ်ဒိ
ဘၣ်ထံး ခိဖျါတၢ်ဒုးထီဒါတဖၣ်

သဝီဖီအိန်လ၊ ကီပယီ၊ မှီထီဂ်ကလံထံးပူတဖှ် ဘဉ်ကွါ ဆာ်မဲဒီး SAC တာ်ဒုးထီဒါအယိ တဘျီတခိန် အဝဲသ့ဂ် လဲမံ လာသဝီချုဒီး အဝဲသ့ဂ်အစံဒဲတဖှ်န့ဉ်လီၤ. အဝဲသ့ဂ်မၤဒ်အံ န့ဉ် ဒ်သီးကအိဉ်ဘျးအိဉ်သါဘဉ်လ၊ တအိဉ်ဒီးတၢ် ဘဉ်ယိဉ် ဘဉ်ဘျီလ၊ ကဘီယူဟဲခးလီၤတၢ် မ့တမ့ၢ် တၢ်ခးလီၤကျိဖးဒိဉ် လ၊ မုၢ်နုၤခီအဂီၢ်န့ဉ်လီၤ. မ့ၢ်လ၊ သဝီဖီတဖှ် ဃုာ် အိဉ်ထဲဒဉ် လ၊ မုၢ်နုၤခီတစီၢ်တလီၢ်ဒ်အံအယိ ဖဲမုၢ်ဆုဉ်ထီဉ်အဆၢကတီၢ် န့ဉ် အဝဲသ့ဂ် က့ၤကွါ အစုလီၢ်ခိဉ်ခိဉ်ဒီး တၢ်လုာ် အိဉ်နီၢ်ခိသး သမူလ၊ သဝီပူသ့ဝဲဒီးန့ဉ်လီၤ. သဝီဖီတဖှ်န့ဉ် ကးတံာ်ပုၤတ ဝါတၢ်သ့ဉ်ထီဉ်တဖှ် တစီၢ်တလီၢ် ဖဲအဝဲသ့ဂ် အိဉ်ဒီးတၢ်ဘဉ် ယိဉ်လ၊ တၢ်ကဒုးထီဒါ အဝဲသ့ဂ်သဝီအဆၢကတီၢ်န့ဉ်လီၤ. ခီဖျိ လ၊ သဝီဖီတဖှ်မၤဝဲဒ်အံ မၤလီၤစ့ၤတၢ်သံ တၢ်ပှ် တၢ်လီၤဘဉ် ယိဉ်ဟဲကဲထီဉ်သး ခီဖျိ SAC အတၢ်ဒုးထီဒါတၢ်အယိန့ဉ်လီၤ.

အဒိ၊ ဖဲလါယနူအါရံ၊ ၃၁ သီ၊ ၂၀၂၅ နံၣ် ဂီၤခိအဆါကတီၢ် န့ၣ် SAC ‘ဒြိတူၤသံ’ သါဘျုးဘၣ်တၢ်တၢ်လီၤအိၤဖဲ ပဟ--- သဝီ၊ တါအးခံကရူၢ်၊ ဘံလုကီၢ်ဆၣ်၊ ဒုသထူၣ်ကီၢ်ရ့ၣ်ဒီး လီၤတဲာ်ဘၣ် သီအဖျၢၣ်န့ၣ်လီၤ. ‘ဒြိတူၤသံ’ အဂါသါဘျုး လီၤတဲာ် လါစံာ်ပူၤလါ၊ အဘျုးဒီးသဝီဘၣ်ဆၣ် အတပီၢ်ထီၣ်ဝဲဘၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်လါ SAC ဒြိတဖၣ် ပညိာ်ကိတဖၣ် တလီၢ်လီၢ်အဃိမိၢ်ပာ်တဖၣ် လဲၤဆှါအဖိလါ၊ ကထီၣ်ကိအဂီၢ်တဘျုးလါ၊ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. လါတၢ်န့ၣ်အဃိ ဖဲတၢ်ဒုးထီၣ်ဒါတၢ်အဆါကတီၢ် ကိတအိးထီၣ်ဝဲဘၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်လါသဝီဖိတဖၣ်န့ၣ် မုၢ်နါခိအဆါကတီၢ် ဟးမံလါဒဲအဃိ တၢ်ဒုးထီၣ်ဒါအဖိခိၣ် ပှါတဘၣ် ဒိဘၣ်ထံးနီတဂါဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ခ) တၢ်မၤလိမၤဒီးလၢ နီၢ်ကစၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်က့ၣ်ပူၤဒီး သူၣ်ထီၣ် တၢ်ခူသူၣ်လီၢ်လၢပှၢ်ကျါ

စးထိပ်လၢ ၂၀၂၁ နံၣ် ပှၤတၢ်တဖၣ် လဲၤဒိဖျါဘၣ် တၢ်ဒုးထီၣ်ဒါက့ၢ်တဖၣ်အဘျီတဖၣ်အဘျီဝံၤအလီၤခံၣ် သဝီဖိအါဂၤလၢအအိၣ် ကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးပူၤတဖၣ် ဒုးအိၣ်ဒီးအတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လီၤဆီလၢ၊ ကဆဲးဟ့ၣ်လီၤတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ ဖဲဒိသဒါက့ၢ်ဖိဒီး က့ၢ်သရၣ်, သရၣ်မုၢ်တဖၣ် အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. သဝီဖိတဖၣ် မၤသကိးတၢ်ဒီး လီၤကဝီၤ KNU ခိၣ်န့ၢ်တဖၣ် ဒီး ပှၤဟးဆှၢတၢ်တဖၣ်ဒီး သူၣ်ထီၣ်ဝဲက့ၢ်တၢ်သူၣ်ထီၣ်လၢ၊ ပှၤယိၣ်ပူၤဒီး လၢလုကိပူၤလၢ၊ ကအိၣ်သဒါ SAC ကလံၤအတၢ်ကွၢ်စူၣ်ကွၢ်ဟ့ၣ်ဒီး အသုးတၢ်ပညိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်လီၤလၢ၊ တၢ်ကသူၣ်ထီၣ်က့ၢ်ပှၤပူၤမ့ၢ်တၢ်န့ၢ်ဘၣ်န့ၢ် က့ၢ်ဖိတဖၣ်မၤလိတၢ်လၢ၊ က ရှုၤဖိဆံးကိးဖိလၢ၊ ဟံၣ်တဖၣ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤအိၣ်ဒီးအံၤသန့က့ၢ် သဝီတဖၣ် အိၣ်လၢတၢ်ဒုးထီၣ်ဒါ တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်အပူၤ န့ၣ်လီၤ. ဖဲလၢယန့ၢ်အါရံၤ တုၤလၢ၊ လါယုၤ ၂၀၂၅ နံၣ် ဖဲမၤလိမၤဒီးတၢ်လၢ

ဟံၣ်တဖၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ် က့ၣ်ဖိတဖၣ်ဒီး က့ၣ်သရၣ်, သရၣ်မုၣ်
တဖၣ် ဘၣ်ဒိဒီး ဘၣ်သံဘၣ်ပှၢ်အိၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကျိကျဲလၢသဝီဖိတဖၣ်မၤအီၤလၢ ကဒိသဒါက့ဖိတဖၣ်လၢ SAC တၢ်ဒုးထီၣ်ဒါတဖၣ်န့ၣ် အိၣ်ဖျါဝဲ ဖဲအဝဲသ့ၣ်အတၢ်ခီဆၢ ကဘီယူၤဒုးလီၤတၢ်ဖဲ နက--- သဝီ, မးထီၣ်ကရူၢ်, ဒွဲၣ်လိကီၢ် ဆၣ်, မုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရ့ၣ် အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲလါမးရှုး ၁၉ သီ, ၂၀၂၅ နံၣ် ဂီၤခီ ၅ န့ၣ်ရံၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ် SAC ကဘီယူၤဒုး သုးတဘျီ ဟဲဒုးလီၤတၢ်လၢ တီၤဖျၢၣ်က့တဖျၢၣ်လၢ အအိၣ် ဖဲ နက--- သဝီပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဒုးလီၤတၢ်အံၤအဃိ က့တၢ်သ့ၣ် ထီၣ်ဟးဂီၤသၢဖျၢၣ်, က့တၢ်ပီးတၢ်လီတဖၣ်ဒီး က့သရၣ်, သ ရၣ်မုၢ်အတၢ်အိၣ်ဘျးဒုးအခိၣ်ဒုးတဖၣ် ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးဝဲဒၣ်န့ၣ် လီၤ.မိၢ်ပၢ်တဖၣ်, လီၢ်ကဝီၤကူၣ်သ့ၣ်မူဒါခိၣ်တဖၣ်ဒီး လီၢ် ကဝီၤ KNU ခိၣ်နၢ်တဖၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဘၣ်ဘျီဘၣ်ဃး တၢ်ဒုး လီၤတၢ်ဒီးကဘီယူၤ, တၢ်ဒုးလီၤကျိဖးဒိၣ် ဒီး တၢ်ဒုး လီၤတၢ်ဒီး ဖြိ အတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်ခါဆူညါန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အဃိ အ ဝဲသ့ၣ် သ့ၣ်ထီၣ်က့လၢ ပှၢ်ပူၤတဖျၢၣ်လၢ က့ဖိတဖၣ် အဂီၢ်န့ၣ် လီၤ. တၢ်အံၤကဲထီၣ်တၢ်ဘျးတၢ်ဖျိၣ်လၢ ဖိသ့ၣ်အိၣ်လၢ ကဟ- -- နက--- ဒီး တန--- သဝီတဖၣ်လၢ အိၣ်ဖဲမးထီၣ်ကရူၢ်ပူၤတ ဖၣ် ဒ်သိးဆဲးမၤလိအဝဲသ့ၣ်တၢ်ကူၣ်သ့လၢပှၢ်ပူၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်သနၢ်က့ ဖိသ့ၣ်တနီၤအိၣ်ယံၤဒီး က့လၢဘၣ်တၢ်သ့ၣ် ထီၣ်အီၤသီ လၢပှၢ်ပူၤတဖျၢၣ်အံၤအဃိ ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဝဲဒၣ်ဒီး တၢ်ကီတၢ်ခဲလၢကလဲၤထီၣ်က့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. သဝီဖိတဖၣ်အိၣ် လၢ နက--- သဝီလၢအပျဲၤဝဲ တၢ်ဒုးလီၤကျိဖးဒိၣ်ဒီးကဘီယူၤ ဒုးလီၤတၢ်တဖၣ်န့ၣ် ဟးထီၣ်လၢကိန့ၣ်လီၤ.

ဖဲသပ်တဖုၣ် ဘၣ်ကွၢ်ဆါၣ်မဲၣ်ဒီးတၢ်တၢ်တဖုၣ်လၢကလံၤ ထီၣ် ကိုလၢသုးလီၤသုးကျဲတဖုၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်တၢ်တဖုၣ် အ ကျဲန့ၣ်ပၣ်ဃုၣ်ဝဲဒၣ်စ့ၢ်ကီးဒီး ကျဲဟးဂူၢ်ဟးဂီၤဒီး ကျဲတဂ့ၤဘၣ် န့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်စူၤလီၤခါအဆၢကတီၢ် တၢ်ကီတၢ်ခဲဒ်အံၤ နးဒိၣ် ထီၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. မူခိၣ်ကလံၤသီၣ်ဂီၤတၢ်အိၣ်သးတဂ့ၤဘၣ်အဃိ ကျဲတၢ်အိၣ်သးတဖုၣ်နးဒိၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်ဒီး ထံဒိၣ်ထီၣ်ဝဲတလီၢ်လီၢ် စ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်အဆၢကတီၢ် တၢ်ဆါဟဲကဲထီၣ်သးခီဖျိပ စိၤ အိၣ်ဝဲစ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အဃိ တဘျီတခီၣ်ကိုဖိတ ဖုၣ် ထီၣ်ကိုတကဲဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲကိုတဖုၣ် ဘၣ်သုးကွံာ်သးလၢ ပုၢ်ပူၤအဆၢကတီၢ် ဒ်သီး SAC ကလံၤသုးကျိၤ တၢ်ကွၢ်စူၣ်ကွၢ် ဟ့ၣ်တၢ် သုတထံၣ်တဂ့ၤအဂီၢ် ဘၣ်ပတုၣ်ကွံာ်ဝဲကိုတၢ်မၤလိ မၤဒီး အိၣ်ဝဲတလီၢ်လီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဂ) လီကဝီခိန်နီတဖုဒီး ပှတဝတၢ်ကရၢကရိတဖုဒ်
ဆုပုဆါလၢကသံဉ်ဒးတဖုဒ်

ဖလါယနအါရုံတုလ၊ လါယူ၊ ၂၀၂၅ နံနံ ဟိန်ကဝီလ၊
ကသံဃာဒီး တာ်ဆါဟံဉ်ဟးဂီတဖဉ် မ့တမ့ ခီဖျါလ၊ SAC
အတာ်ကျါစဉ်ကျါဟဉ်တာ်ဒီး တာ်ဒးထီဒါတာ်တဖဉ်အဃိ သဝီ

ဖိတဖၣ် အိၣ်ဒီးတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်ဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ် လၢက လဲၤကူစါ ယါဘျါသးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အယီၤ လီၤကဝီၤသဝီၣ်ခိၣ်န့ၣ်တဖၣ်ဒီး သဝီၣ်ဖိဆဲးရဲၣ်ကျဲၤဝဲ ဂ့ၢ်ဝီၤအူတၢ်လဲၤတၢ်က့ၤလၢပုၤ ဆါတဖၣ် ဒီး ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်တဖၣ်ဖဲ တၢ်လီၤလၢဒီးန့ၣ်တၢ်ကူစါယါဘျါ သးသ့တဖၣ် လၢခိၣ်လၢတူၢ် မ့တမ့ၢ် ကီၢ်ဆါန့ၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်အသိး, လီၤကဝီၤပုၤတၢ်တၢ်ရၢကရိကရၢတဖၣ် ဆဲးဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ သဝီၣ်ဖိလၢ အဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးတဖၣ် တၢ်လဲၤတၢ် က့ၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

အဒိ, ဒ်အိၣ်ဖျါဝဲလၢအဖိခိၣ်အသိး ဖဲကဘီယူၤခးလီၤတၢ်လၢ ဒအ--- သဝီ, ဝၣ်ကးကရူာ်, ကြုၢ်တုကီၢ်ဆၣ်အဆၢကတီၢ် မ့ၣ် ပိၢ်တဖျါၣ်လီၤတၢ်လၢ သဝီၣ်ဖိသးန့ၣ်အိၣ် ၄၀ နံၣ်တဂၤလၢ အမံၤမ့ၢ် စီၤဘ--- အဟံၣ် ဖဲအအိၣ်ဟါတၢ်အိၣ်လၢ တၢ်အိၣ်မ့ၢ် လီၤန့ၣ်လီၤ. မ့ၣ်ပိၢ်ပိၢ်ဖးထီၣ်အယီၤ အဟံၣ်ဟးဂီၤကွံာ်ဝဲဒီး အနီၤကုတအာဝဲလၢ အဆၣ်တကပၤ စ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ. ခိဖျါလၢတၢ် ပိၢ်ဖးထီၣ်အယီၤ အမဲၣ်သၣ်ဘၣ်ဒိဝဲနးနးကလဲၣ် စ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ. အဘၣ်ဒိဝဲအလီၢ်ခံ ကရူာ်ခိၣ်ဒီး သဝီၣ်ဖိအဂၤတဖၣ်လဲၤဆှၢအီၤ လၢ ကသံၣ်ဒီးလၢဘၣ်သးသးဒီး သူၣ်ထီၣ်အီၤလၢ တၢ်အိၣ်သ ဒါလီၢ် မ့ၢ်လၢ ဒအ--- တၢ်ဆါဟံၣ် ဟးဂီၤဝဲလၢ တၢ်ဒုးထီၣ်ဒါအ ယီၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲဘၣ်ထီၣ်တၢ်ဆါဟံၣ် ဖဲခံန့ၣ်အဘၣ်စၢၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်အိၣ်သးအိၣ်ဝဲတနီၤန့ၣ် လီၤကဝီၤ KNU ပုၤပၤဆှၢတၢ်တဖၣ်စ့ၢ်ကီး ဟံးထီၣ်မူဒါလၢ ကလဲၤဆှၢဒုးနဲၣ်စၢၤ တၢ်သမံသမံး ကြၢလၢအလီၤဘၣ်ယိၣ်အိၣ်ဝဲလၢ တၢ်မဲၣ်ညါဟီၣ်ကဝီၤတဖၣ် အပူၤဒီး ဟ့ၣ်တၢ်ဒိသဒါ ဖဲတၢ်လဲၤတၢ်က့ၤအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

၄. တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢဒီး သဲစးအတၢ်ပဲာ်ထံနီၤဖး - SAC တၢ်ဒုးထီၣ်ဒါပုၤတၢ်တၢ်လီၤတဖၣ်အဖိခိၣ် တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးတဖၣ်

ဖဲ ၂၀၂၅ နံၣ် တဝၢ်န့ၣ် SAC အတၢ်ဒုးထီၣ်ဒါ ပုၤတၢ်တၢ်လီၤတဖၣ် ထီၣ်တဖၣ်ဒီး တၢ်ဆဲးတၢ်လၢတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဖၣ်အံၤ မ့ၢ်တၢ် ဆဲးသုက့ၤဝဲဒၣ် ပယီၤသုးဒုးယၢကျိၤကျဲၤလၢအပူၤကွံာ်ဒီး လီၤဆီ ဒၣ်တၢ် ဒုးယၢကျိၤကျဲၤအံၤ ဒီးသန့ၤထီၣ်သးလၢ ‘တၢ်လွံာ်တၢ်’ ကျိၤကျဲၤသန့ၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ် သူၣ်ကျိၤကျဲၤဝဲအံၤဒီး ဆဲးမၤဘၣ် ဒိ တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့, တၢ်အိၣ်မုၢ်ဆိးပၤ, တၢ်ဆဲးတၢ်လၢဒီး တၢ်တူၢ်ဘၣ်လၢနီၤသးခွဲးယာ်တဖၣ်လၢ လၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်က လံၤထံးပူၤန့ၣ်လီၤ. SAC တၢ်ဒုးထီၣ်ဒါသဝီၣ်တဖၣ် အါထီၣ်ဝဲ, တၢ် ဒုးထီၣ်ဒါတဖၣ်အံၤ ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဟးဂီၤဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ်ဒီး SAC သူၣ်ကျိၤကျဲၤအါဘိလၢ ကမၤဟးဂီၤပုၤတၢ်တၢ်ဟီၣ်ကဝီၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဒုးထီၣ်ဒါအပူၤ SAC သူၣ် တၢ်ဆဲးလီၤတၢ်ဒီး ကဘီယူၤ, တၢ်ဆဲးလီၤကျိၤဖးဒိၣ်, တၢ်ဆဲးလီၤ တၢ်ဒီးဒြိဒီး တၢ်ဒွဲၣ် အူထီၣ်တၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဒုးထီၣ်ဒါဒ်အံၤတဖၣ်အဖိခိၣ် ပာ် ဖျါထီၣ်ဝဲ SAC ခိၣ်န့ၣ်တဖၣ်တအိၣ်ဒီး တၢ်ပာ်ကဲပာ်လုာ်ပာ်ပုၤက မျၢ်အသးသမူဒီး အစုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်တဖၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

သီခါဖျၢ, သရိၣ်, ကိုဒီး ကသံၣ်ဒီးတဖၣ်န့ၣ် အမ့ၢ်တၢ်သူၣ်ထီၣ် တကးဘၣ်အမဲၣ်ညါ မ့ၢ်တၢ်လီၤတၢ်ကျဲၤလၢ သဝီၣ်ဖိအိၣ်လၢ ကညီကီၢ်စဲၣ်ပူၤတဖၣ် ကမၤလိမၤဒီး, ကကဟုကယာ်, ဒီး မၤလၢ ကပီၤတၢ်ဆဲးတၢ်လၢ တပူၤဃီအလီၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. KHRG အတၢ်မၤနီၣ်မၤဃါတဖၣ် ပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ ပယီၤသုးအတၢ်ဒုးထီၣ်ဒါ ပုၤတၢ်တၢ်လီၤ လုာ်လၢထူၤသန့ၤတၢ်ဆဲးတၢ်လၢ တၢ်သူၣ်ထီၣ်တဖၣ်, ဒီးတၢ်မၤလၢကပီၤတၢ်ဆဲးတၢ်လၢအံၤအယီၤ သဝီၣ်ဖိတဖၣ် တူၢ် ဘၣ်ဝဲ အဝဲသ့ၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်န့ၣ် ဘၣ် တၢ်မၤဃာ်အံၤ မ့တမ့ၢ် ကဘၣ်မၤတၢ်ဆီတလဲဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ်လၢ ဖဲလူၤမၤထွဲဝဲတၢ်ခွဲးတၢ် ယာ်တဖၣ်အံၤန့ၣ်လီၤ. ဖိသၣ်အိၣ် ကိုတဖၣ် ဘၣ်ကွၢ်ဆါမဲၣ် ဒီး အဝဲသ့ၣ် တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်အယီၤ အဝဲသ့ၣ် ပတုာ်လၢ တၢ်မၤလိမၤဒီးအပူၤ မ့တမ့ၢ် တဆဲးထီၣ်လၢက့ၢ်ဘၣ် န့ၣ်လီၤ. သဝီၣ်ဖိတဖၣ် ကဒီးန့ၢ်ဘၣ် ကသံၣ်တၢ်ကူစါယါဘျါအ ကီၢ် ဘၣ်လဲၤတၢ်လီၤဖးယံၤ န့ၣ်လီၤ. တံၤသကိးတဖၣ်ဒီး ပုၤတၢ်တဖၣ် အိၣ်ဒီးတၢ်သးစွံကတုၤ လၢကဒီးတုဒ်ဖျါသးဒီး တၢ် မၤလၢကပီၤ တၢ်ဆဲးတၢ် လၢအဂၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤဘူၣ်ထီၣ် ဘါထီၣ်တၢ်တဖၣ် ပာ်တုာ်ကွံာ်အဝဲသ့ၣ် တၢ်လဲၤဘူၣ်လဲၤဘါအ လီၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ် ဒုးထီၣ်ဒါဒ်အံၤတဖၣ်အယီၤ ခဲအံၤ ပုၤတၢ်တၢ်လီၤ တၢ်သူၣ်ထီၣ်တဖၣ် တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢ တအိၣ်လၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

က) တၢ်ဒုးထီၣ်ဒါနီၤဒီး တၢ်ဒုးထီၣ်ဒါပညိၣ်တဖၣ်

ဒ်တၢ်အုၣ်သးတဖၣ်ပာ်ဖျါထီၣ်အသိး SAC အတၢ်ဒုးထီၣ်ဒါ ပုၤ တၢ်တၢ်လီၤတဖၣ်ထီၣ်တဖၣ် ဒီး တၢ်မၤလၢကပီၤတၢ်ဆဲးတၢ်လၢ လၢ ကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးပူၤခဲခါလၢာ်အံၤ မ့ၢ်ဝဲအတၢ်ရဲၣ် လီၤကျဲၤလီၤဒီး ပညိၣ်မၤအီၤန့ၣ်လီၤ. လၢန့ၣ်အမဲၣ်ညါ ပာ်ဃုာ် ဒၣ်တၢ်ဒုးထီၣ်ဒါနီၤသဝီၣ်တဖၣ် စ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ. ဖဲ ၂၀၂၅ နံၣ် အ တီၢ်ပူၤန့ၣ် SAC အတၢ်ဒုးထီၣ်ဒါ ပုၤတၢ်တၢ်လီၤတဖၣ်န့ၣ် ပာ်ဃုာ်ဝဲဒၣ် ကွၢ်စုာ်ကွၢ်ဟ့ၣ်တၢ်တလီၤလီၤ ဖဲလၢတချုးခးလီၤ တၢ်ဒီးဘၣ်, သုးဖိတဖၣ်ဒွဲၣ်အူထီၣ်တၢ်, တၢ်ဆဲးလီၤတၢ်ဒီးဒြိဒီး ကဘီယူၤအါအါဂီၢ်ဂီၢ်, ဒီး တၢ်ဆဲးလီၤကျိၤဖးဒိၣ်တဖၣ်စ့ၢ်ကီးန့ၣ် လီၤ. လၢဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘၣ်တၢ်တိစၢၤမၤစၢၤပုၤဂ့ၢ်ဝီ တၢ်လိာ်ဘၣ် လုာ်လၢထူၤသန့ၤသဲးတၢ်ဘျါ (CIHL) အဖိလၢန့ၣ် တၢ်အုၣ်သး မ့ၢ်အိၣ်လီၤတၢ်လၢ ကမျၢ်အတၢ်ပိးတၢ်လီၤတဖၣ် ဘၣ်တၢ်သူၣ်အီၤ ဒ်သုးအတၢ်ပညိၣ်မးန့ၣ် တၢ်ဒုးထီၣ်ဒါအီၤသ့န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤထွဲ တၢ်ဘျါအံၤအဖိခိၣ် ပယီၤသုးအိၣ်ဒီးမူဒါလၢကမၤလီၤတၢ် အဝဲသ့ၣ်အတၢ်ဒုးထီၣ်ဒါတဖၣ်န့ၣ် အသုတပညိၣ်ကမျၢ်အစုလီၢ် ခိၣ်ခိၣ်တဖၣ်တဂ့ၤဒီး အသုတဘၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဒုးယၢကျိၤကျဲၤ လၢအတလီၤတၢ်လီၤမဲ လၢအကမၤဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးကမျၢ်ဒီး အစုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်တဖၣ်န့ၣ် လီၤ. KHRG ဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်မၤနီၣ်မၤဃါ ဘၣ်ဃး SAC အတၢ်ဒုးထီၣ်ဒါတဖၣ် ဖဲလၢယန့ၣ်အါရံၤ တုၤလၢ လါမ့ၢ် ၂၀၂၅ နံၣ်အတီၢ်ပူၤန့ၣ် ပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ ပယီၤသုးဒုးထီၣ် ဒါကမျၢ်တၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ် လၢအပာ်ဃုာ်ဒီး ကမျၢ်တၢ်သူၣ်ထီၣ် တဖၣ်လၢ အတအိၣ်ဒီးတၢ်ပဲာ်ထံနီၤဖးတၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢန့ၣ်

အမံၣ်ညါ SAC ဆဲးသ့ဝဲဒၣ် အဂီၢ်အဘၤလၢ အတၢ်ဃုတဖိမံ လိာ်သးဘၣ်ဒီး မၤကမၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျါပျီၤလၢအမ့ၢ် ကဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ပလီၤပဒိထီၣ်တိ ခံသိးကမၣ်အစုလီၤခိၣ်ခိၣ် တဖၣ် သုတဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးတဂ့ၢ်အဂီၢ် ဖဲဒုးအိၣ်ထီၣ်ဒုးယၤအ ဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ခ) တၢ်ဒိသဒါလၢဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤပာ်လီၤလၢ ပုၤတၢ်တၢ် သ့ၣ်ထီၣ်ဒီး တၢ်မၤလၢကဝီၤတၢ်ဆဲးတၢ်လၢတဖၣ်

ပုၤတၢ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တဖၣ်န့ၣ် ဘၣ်တၢ်ဒိသဒါပာ်အီၤလၢ ဟီၣ် ခိၣ်ဒိဘၣ်တၢ်တိစၢၤမၤစၢၤ ပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိာ်ဘၣ်လုာ်လၢထူ သန့ သဲးစးတၢ်ဘျါ (CIHL) အဖီလၢဒီး ဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘၣ်ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲး ယာ်တၢ်ဘျါ (IHRL) တၢ်အၢၣ်လီၤအီၤလီၤအပူၤ ဒီး တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ အဘၣ်လိာ်သးဒီး ကီၢ်ပယီၤတၢ်အိၣ်သးန့ၣ်လီၤ.

စးထီၣ်လၢ ၁၈၆၄ Geneva တၢ်အၢၣ်လီၤအီၤလီၤဆၢကတီၢ် လံၤလံၤန့ၣ် တၢ်ဆါဟံၣ်ဒီး ကသံၣ်ဒီးတဖၣ်န့ၣ် ဘၣ်တၢ်ဒိ သ ဒါအီၤလၢ ဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘၣ်ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ်တၢ်ဘျါအဖီလၢ တဖၣ်တနီၤန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်မဆါတနီၤအံၤ ဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘၣ် တၢ် တိ စၢၤမၤစၢၤ ပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိာ်ဘၣ်လုာ်လၢ ထူသန့သဲးစးတၢ်ဘျါ (CIHL)န့ၣ် ဩဃာ်ဝဲ တၢ်ဒုးထီၣ်ဒါ ကသံၣ်ပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်, ကသံၣ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်လီၤတဖၣ်ဒီး ‘လီၤကဝီၤတဖၣ်’ န့ၣ်လီၤ. လၢ ဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘၣ်တၢ်တိစၢၤမၤစၢၤ ပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိာ် ဘၣ်လုာ် လၢထူသန့သဲးစးတၢ်ဘျါအဖီလၢ တၢ်ဒုးထီၣ်ဒါကသံၣ်တၢ်သ့ၣ် ထီၣ်လီၤတဖၣ် မ့တမ့ၢ် လီၤကဝီၤတဖၣ်လၢ အမ့ၢ် ကမၣ် မ့ တမ့ၢ် သုးမ့ၢ်ဂ့ၢ်န့ၣ် ကဘၣ်ပာ်ကဲအီၤဒီး ဒိသဒါအီၤကိးဆၢက တီၢ်ဒီးန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဒိသဒါအံၤ တၢ်ပတုၣ်အီၤသ့အဆၢကတီၢ် ဖဲလၢ အဝဲသ့ၣ်အတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ လုာ်သ့ၣ်ခါပတၢ် တၢ်တိစၢၤ မၤစၢၤပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိာ်ဘၣ်ဒီး မ့ၢ်မၤတၢ်လၢ အဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး ဒုၣ်ဒါန့ၣ်လီၤ.ကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤ ကသံၣ်ဒီးလၢ ဘၣ်တၢ်ဒုးထီၣ်ဒါအီၤတဖၣ် တအိၣ်ဒီးတၢ်အုၣ်ကီၤလၢ အလီၤ လိာ်သးဒီးတၢ်လီၤဆီဝဲန့ၣ်ဘၣ်. အယီၤ SAC အတၢ်ဒုးထီၣ်ဒါက သံၣ် တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်လီၤတဖၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ဝဲတၢ်မၤကမၣ် ဟီၣ်ခိၣ်ဒိ ဘၣ်တၢ်တိစၢၤမၤစၢၤ ပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိာ်ဘၣ်လုာ်လၢထူသန့သဲးစး တၢ်ဘျါ (CIHL) န့ၣ်လီၤ.

SAC အတၢ်ဆဲးမၤပျံၤမၤဖုးလၢ တၢ်ဒုးထီၣ်ဒါ တၢ်ဆါဟံၣ်ဒီး က သံၣ်ဒီးတဖၣ် စးထီၣ်လၢ ၂၀၂၁ နံၣ်သုးမိၤစိရီၤဟံးန့ၣ်ဆူၣ် သုး တၢ်စိတၢ်ကမိၤဝံၤဒီး တုၤလီၤလၢ ၂၀၂၅ နံၣ်န့ၣ် ဩဃာ်ဝီဖိတဖၣ်ဒိသိး ကဃုကသံၣ်ကသီတၢ်ကဟုကယာ်လၢအရံၤဒိၣ်ဒီး သးသမူအတၢ်ပူၤဖျဲးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဒုးထီၣ်ဒါကသံၣ်ဒီးတဖၣ် န့ၣ် ဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးအယံၣ်ထၢလၢသဝီဖိတဖၣ် ကဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ကူစါယါဘျါခွဲးယာ်ဒီး တၢ်အိၣ်မူတီၤ ပတီၢ်လၢ အလၢအပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်တဖၣ်အံၤ ဘၣ် တၢ်ထၢန့ၣ်လီၤပာ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘၣ်ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ်တၢ်ဘျါ

ပုၤန့ၣ်လီၤ. ပယီၤသုးမိၤစိရီၤ မၤဟးဂီၤတၢ်ဆါဟံၣ်ဒီး ကသံၣ် ဒီးတဖၣ်လၢ ကမၣ်တဖၣ်သ့အီၤဒီး ဆီတလဲက့ၤတၢ်သ့ၣ်ထီၣ် တဖၣ်အံၤလၢ တၢ်ဒုးပျီတခါ အသိးန့ၣ်လီၤ. ပုၤလၢအပူၤဖျဲးတဖၣ်န့ၣ် အတၢ်ဃုတဖိတအိၣ်ဘၣ်ဒီး ဘၣ်လဲၤဒီးကူစါယါဘျါသး လၢ သးသမူတၢ်လီၤဘၣ် ယိၣ်ပူၤ ဒိသိးကဒီးန့ၣ်ဘၣ် ဂ့ၢ်ခိၣ်ထံး တၢ်ကူစါယါဘျါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဒိန့ၣ်အသိး တၢ်ဒုးထီၣ်ဒါကိၤဒီး တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ကရၢဘၣ် ထွဲတဖၣ်န့ၣ် တၢ်တဘၣ်သ့အီၤလၢ သုးအတၢ်ပညိၣ်တဖၣ်အ ကီၢ်န့ၣ်ဘၣ်ဒီး တၢ်ဒိအံၤတဖၣ် ဘၣ်တၢ်တြီဃာ်အီၤလၢ ဟီၣ်ခိၣ် ဒိဘၣ်တၢ်တိစၢၤမၤစၢၤ ပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိာ်ဘၣ်လုာ်လၢ ထူသ န့ၣ် သဲးစးတၢ်ဘျါ (CIHL) အဖီလၢန့ၣ်လီၤ. လီၤဆီဝဲဒၣ်တၢ် ဖိသၣ် လၢဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးခိၣ်ဖျိ တၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်အယီၤတဖၣ်န့ၣ် ဒီးန့ၢ် ဘၣ်တၢ်ဒိသဒါလီၤဆီလၢ ဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘၣ်တၢ်တိစၢၤမၤစၢၤ ပုၤ ဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိာ်ဘၣ်လုာ်လၢထူသန့သဲးစးတၢ်ဘျါ (CIHL), ဟီၣ် ခိၣ်ဒိဘၣ်ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ်တၢ်ဘျါ (IHRL) လၢအပၣ်ဃုာ်ဝဲ ဒၣ် လံာ်တၢ်အၢၣ်လီၤအီၤလီၤဘၣ်ဃး ဖိသၣ်ခွဲးယာ် (CRC) လၢ ကီၢ်ပယီၤဆဲးလီၤစုမ့ၢ်ကျါ အဖီလၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဒုးထီၣ်ဒါ ကိၤတဖၣ်န့ၣ် တမ့ၢ်ထဲလၢအမၤဘၣ်ဒိ တၢ်ဒိသဒါ ဒီးကဟုက ယာ်ဖိသၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်တကးဘၣ် မၤဘၣ်ဒိစ့ၢ်ကီး အဝဲသ့ၣ် ကဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိ အခွဲးအယာ်န့ၣ် လီၤ. ဒိလံာ်ဒုးသ့ၣ်ညါ တဘၣ်အံၤအပူၤပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲအသိး ပ ယီၤသုးတဖၣ် မၤဟးဂီၤကိၤတၢ်မၤလီၤလီၤ တကးဒီးဘၣ်အမဲာ် ညါ ကိၤတဖၣ်ဘၣ်တၢ်ပာ်ပတုၣ်အီၤအဘျီတဖၣ်အဘျီ မ့တမ့ၢ် သုးလီၤသုးကျဲန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ပျံၤတၢ် ဒုးထီၣ်ဒါအံၤအဖီခိၣ်မိၢ် ပၢ်တဖၣ် ထုးထီၣ်ကွံာ်အဝဲသ့ၣ် အဖိတဖၣ်လၢကိၤန့ၣ်လီၤ.

လၢခံကတၢ် ဖဲ လါခိၣ်စဲဘၣ် ၁၉၅၄ နံၣ်န့ၣ် ကီၢ်ပယီၤတူၢ်လိာ် ဆဲးလီၤစုမ့ၢ်ကျါဘၣ်ဃး လံာ်ဃးဃာ်လၢကဘၣ် ဒိသဒါ တၢ် ဆဲးတၢ်လၢတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ် ဖဲသုးဖိၣ်စုကဝဲတၢ်သဘံၣ်သဘု ကဲထီၣ်သးအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. သုးဖိၣ်စုကဝဲလၢအပၣ်ဃုာ် လၢတၢ်ဒုးတၢ်ယၤအပူၤတဖၣ် ကဘၣ်ပာ်ကဲဒီး ဒိသဒါတၢ်ဆဲး တၢ်လၢတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်တဖၣ်လၢ အပၣ်ဃုာ်ဒီး တၢ်ဘျီတၢ် ဘါတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တဖၣ်ဒီး တၢ်ဆဲးတၢ်လၢလၢ ဘၣ်တၢ်ပာ်လုာ် ပာ်ပူၤအီၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အယီၤလၢ တၢ်ဒုးတၢ် ယၤအဆၢကတီၢ် အဝဲသ့ၣ် ကဘၣ်ထီၣ်ထံးကွံာ်ဆး ဒိသိးကဒိသဒါ တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ် ထံး မ့တမ့ၢ် တၢ်ဟးဂူၢ်ဟးဂီၤတဖၣ် ကသ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ် ဘျီတၢ်ဘါ ဒီး တၢ်ဆဲးတၢ်လၢတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ တၢ်မ့တသ့ အီၤဒိ သုးအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ အတၢ် ပညိၣ်ဘၣ်အဖီခိၣ် ဟီၣ် ခိၣ်ဒိဘၣ်တၢ်တိစၢၤမၤစၢၤ ပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိာ်ဘၣ်လုာ်လၢထူသန့ သဲးစး တၢ်ဘျါ (CIHL) စ့ၢ်ကီး ဩဃာ်ဝဲတၢ်ဒုးထီၣ်ဒါ တၢ်သ့ၣ် ထီၣ်ဒိအံၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒိဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘၣ်တၢ်တိစၢၤမၤစၢၤ ပုၤဂ့ၢ် ဝီတၢ်လိာ်ဘၣ်လုာ်လၢထူ သန့သဲးစးတၢ်ဘျါ (CIHL) ဩဃာ် ဝဲ တၢ်ဒုးထီၣ်ဒါကသံၣ်ဒီးတဖၣ်အသိး ဩဃာ်တၢ်မၤသံ မ့တ

မိုး တ်မးဘဉ်ဒိဘဉ်ထံး ပှမးတၢ်လၢတၢ်ဘူဉ်တၢ်ဘါတကပၤ န့ဉ်လီၤ. ဒ်ပၤဖျါထီဉ်တ့ၢ်အသိး ဟီဉ်ခိဉ်ဒိဘဉ်တၢ်တိစၤမးစၤ ပှၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိဉ်ဘဉ် လုၢ်လၢ်ထူသနူသဲစးတၢ်ဘျုး (CIHL) တြီ ဃာ်ဝဲ တၢ်ဒုးထီဒါ ကမျၢၢ်ဒီး တၢ်ဆဲးတၢ်လၢတၢ်စုလီၢ်ခိဉ်ခိဉ်တ ဖဉ် တံာ်တံာ်ဖျါဖျါန့ဉ်လီၤ. တၢ်တြီဃာ်တဖဉ်အံၤ ပုဉ်ဃုာ်ဝဲဒဉ် တၢ်တြီဘဉ်ဃး တၢ်ဒုးထီဒါကမျၢၢ်တၢ်အိဉ်ဖှိဉ်ရိဖှိဉ် မးလၢက ပီတၢ်တဖဉ် စ့ၢ်ကိးန့ဉ်လီၤ.

SAC အတုဒုးထီဒါတဖုဒ်အံ၊ ကဲထီပိဝဲတုဘုဒ်ဒါဘုထံးနီ၊
နီလ၊ ပုတဝါတဖုဒ် ကပ၊ယုဒ်အဝဲသုဒ် အနီကစု တုဆဲး
တုလ၊အဂီနုဒ်လီ၊ SAC တုဒုးထီဒါတဖုဒ်အယု တုဘုဒ်
တုဘါတုသုဒ်ထီပိတဖုဒ်လ၊ အဘုဒ်ဒါဟးဂုဒ်ဟးဂီ၊ ဖဲတုဆဲး၊
ကတီဝဲအံ၊အပူ၊အကျ၊ အါတကုဒ်နုဒ် အရူဒ်လ၊တုစံးစီ၊
တဲစီဒီးတုဆဲးတုလ၊လ၊ ပုတဝါဖဲတဖုဒ်အဂီနုဒ်လီ၊ လ၊
နုဒ်အမဲဒ်ညါ တုသုဒ်ထီပိတဖုဒ်အံ၊နုဒ် ဘုဒ်တုသုအီဒ် ဒုဖိ
သဝီဖဲတဖုဒ် ကအိဒ်ဘုးအိဒ်သါအလီဒီး ပုဘုဒ်ထီပိဘါထီပိ
တုတဖုဒ် အဟံဒ်အသီးနုဒ်လီ၊ ဒ်တုဒုးထီဒါ ပုတဝါတုလီ၊
တုကွဲအဂ၊တဖုဒ်အသီး၊ တုဒုးထီဒါ တုဆဲးတုလ၊ မုတမု၊
တုဘုဒ်တုဘါ တုသုဒ်ထီပိတဖုဒ်အံ၊ မ၊လီ၊မ၊ကွံဒ် ပုက
ညီတဖုဒ် အတုခွဲးတုယုဒ်လ၊ ဘုဒ်တုကွဲးလီ၊ယုဒ်အီလ၊ ပု၊
ဟီဒ်ခိဒ်ဖိခွဲးယုဒ်အခိဒ်တယုဒ်လံဒ်ပူ၊နုဒ်လီ၊ ဒ်နုဒ်အသီး တု၊
မ၊လ၊ကပီ၊ တုဆဲးတုလ၊ဒ်သီး ကညီနုဒ်ထီပိသီ၊ တုဒီးတု
ဒီးဖျီတဖုဒ်ဒီး တုသံတုပုတဖုဒ် ဒုးအိဒ်ထီပိတုခွဲးတုယုဒ်
လ၊ ကဟံဖျီထီပိ တုဟံဖျီမ၊လ၊ကပီ၊ လီ၊ကပီ၊ တုဆဲး
တုလ၊ဒီး တုစံးစီ၊တဲစီ၊နုဒ်လီ၊ SAC တုဒုးထီဒါတဖုဒ် မ၊
ဟးဂီ၊ ဒုဖိသဝီဖဲတဖုဒ် အတုဘုဒ်ထီပိဘါထီပိတု၊ ကီးနုဒ်ဒီး
တုအိဒ်မူအိဒ်ဂဲ၊အပူ၊ဒီး တုနုဒ်သါလ၊တုလီ၊လ၊ ထံဒ်အီတ
သုတဖုဒ်နုဒ်လီ၊

ပယီသုးအတၢ်ဒုးထီဒါ ပှၤတဝၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တဖၣ် ဖဲလါယနူ၊ အါရံ၊ တုၤလၢ လါယူ၊ ၂၀၂၅ နံၣ် အဘၢၣ်စၢၤန့ၣ် မ့ၢ်ဝဲဒၣ် တၢ် မၤကမၣ် ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘ့ၣ်တၢ်တိၤစၢၤမၤစၢၤ ပှၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိၣ်ဘၣ် လုၢ်လၢ်ထူသနူသဲးစးတၢ်ဘျါ (CIHL), *jus cogens* တၢ်ဘျါတဖၣ်လၢ ပှၤန့ၣ်လီၤပၣ်ဃုာ်လၢ တၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်ပူၤ မၤကမၣ် တန့ၢ်တဖၣ်, ဒီး တၢ်ဟံးမူဟံးဒါ လၢဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘ့ၣ်ပှၤတဝၢအဖီခိၣ် (*erga omnes*) တဲာ်တဲာ်ဖျုဖျုန့ၣ်လီၤ. တၢ်ပာ်ပနီၣ်ဒ်အံၤ တဖၣ်န့ၣ် ဘၣ်တၢ်ပာ်ပနီၣ်အီၤသ့ခီဖျိ တၢ်ဒုးထီဒါတၢ်အိၣ်သး တဖၣ်ဒီး တၢ်ပီးတၢ်လီလၢ အဘၣ်ဒီဘၣ်ထံး ဟးဂူၢ်ဟးဂီၤ ခီဖျိတၢ်ဒုးထီဒါတဖၣ်အဖီခိၣ်န့ၣ်လီၤ.

၅. တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်သ့ၣ်တဖၣ်

ဆူဟိန်ခိန်ဒီဘုဂ်ပှါဘုဂ်မူဘုဂ်ဒါသုဂ်တဖုဂ်, ကရုသဘူ (NGOs) တဖုဂ်, ထံဂုဂ်ဂါတဂ်ကရုကရိတဖုဂ်ဒီး လီဂ်က ဝါခိန်နုဂ်သုဂ်တဖုဂ် ဒီးထံဂုဂ်ဂါဂပဒိဂ်ပပှါသုဂ်တဖုဂ်

- **ဟ်ရါဟ်စါ** SAC အတၢ်ဒုးထီဒါ ပှၤတၢ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ် တဖၣ် ဒ်အမ့ၢ် တၢ်မၤကမၣ်ထံၣ်ဂ့ၤကီၢ်ဂၤတၢ်ဘျၤလၢအပၣ် ဃုၣ်ဒီး ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘျၣ်ပှၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်တၢ်ဘျၤ (IHRL) ဒီး ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘျၣ်တၢ်တိစၢၤမၤစၢၤ ပှၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိာ် ဘၣ်လုၢ်လၢ်ထူသန့သဲစးတၢ်ဘျၤ (CIHL) ဒိၣ်ဒိၣ် မ့ၢ်မ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဒုးထီဒါတဖၣ်အံၤ တမ့ၢ်တၢ်ကဲထီၣ်သးလီၤ ဆိတခါဘၣ်ဒီး တၢ်မၤပျံၤမၤဖုး မၤဘၣ်ဒိကမျၢၢ်အိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးပူၤအတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံး တဖၣ်, ပှၤတၢ်တၢ်အတၢ်အိၣ်ထီၣ်ဆိလီၤဒီး တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- **သ့ၣ်ညါဟ်ပနီၣ်** သုးမိၤစိရိလၢအမ့ၢ်ပှၤလၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်တကီၢ်ခါပှၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်ဒီး ပှၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်ဆိၣ်ထွဲ မၤစၢၤတၢ်ဂ့ၢ်ကီတဖၣ်ဒီး အမ့ၢ်ပှၤမၤကမၣ်တၢ်ဒိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်ခီဖျိအတၢ်ဒုးထီဒါနီၤဒီး ဒုးထီဒါကမျၢၢ်တဖၣ်လီၤ လိၤန့ၣ်လီၤ. လၢန့ၢ်အမဲၣ်ညါ အမ့ၢ်ပှၤလၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဃုၢ်အိၣ်မ့ၢ်ဖျိဒိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်လၢကီၢ်ပယီၤပူၤန့ၣ်လီၤ. သ့ၣ်ညါဟ်ပနီၣ် SAC မ့ၢ်ပှၤမၤကမၣ်တၢ်ဒုးတၢ်ယၢ်ကီၢ်မ့ၢ်ဒီး ကီၢ်မ့ၢ်ထီဒါပှၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်န့ၣ်တက့ၢ်.
- **ပတုၣ်ကွံာ်** တၢ်ဆါတၢ်ပှၤစုကဝဲၤပီးလီတဖၣ်ခဲလၢ်ဆူ SAC လၢအပၣ်ဃုၣ်ဒီး ကဘီယူၤသိဒီး သုးတၢ်ပီးတၢ်လီဘၣ်ထွဲခဲလၢ်တဖၣ်န့ၣ်တက့ၢ်. ပတုၣ်ကွံာ် သုးမိၤစိရိခိၣ်နီၤအတၢ်ဟဲန့ၣ်မိၢ်ပှၤတဖၣ် ခီဖျိသုးခီပနံးဘၣ်ထွဲတဖၣ်, ဒီး တၢ်ဟဲန့ၣ်ခိၣ်သ့ၣ် ဒ်အမ့ၢ် သိ, ကဲးစိဒီး ဟီၣ်လၢ်တၢ်အိၣ်ယၢၤ လၢကဒုးထီဒါကမျၢၢ်တဖၣ်န့ၣ်တက့ၢ်.
- **ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ** ကီၢ်ဆါတၢ်တိစၢၤမၤစၢၤပှၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိာ်ဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်မၤစၢၤတၢ် ခီဖျိမၤဆူၣ်ထီၣ်တၢ်ဖိၣ်လိာ်စုဒီး ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ကရၢကရိ (CBOs), ကလုာ်ဒုၣ်တၢ်ကရၢကရိလၢ အဟ့ၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ ဒီး လီၢ်ကဝီပှၤတၢ်တၢ်ကရၢကရိလၢ အဟ့ၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့, တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ဒီး ပှၤတၢ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတဖၣ်န့ၣ်တက့ၢ်. သုးမိၤစိရိသ့ၣ်ဒၣ် တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတဖၣ် ဒ်စုကဝဲၤအသိး ဒ်သိးကန့ၣ်လီၤဆူတၢ်လီၢ်လၢအတၢ်အိၣ်အတၢ်ပၤ အဖီလၢ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တကြးဟ့ၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤခီဖျိလၢ သုးမိၤစိရိအံၤဘၣ်.

- **မၤလံာ်ထီၣ်** ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘၣ်တၢ်ဃိထံသမံသမိးတက့ၢ် ဒ်သိးကသမံသမိး တၢ်ဒုးထီၣ်ဒါကမုၢ်လၢ ကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံာ်ထံးအပူၤ ခိဖျါမၤသကိးတၢ်ဒီး လီၤကဝီၤခွဲးယာ်တၢ်ကရၢကရိတဖၣ်န့ၣ်တက့ၢ်. ပာ်ဆိသဲစးတၢ်သုးဟံးမူဒါလၢနီၣ်ဂံၢ်တၢ် ခိဖျါဆုၤခိဆူထံဂုၤကီၢ်ဂၤဒီး ထံလီၤကီၢ်ပူၤတၢ်ဟံးထီၣ်ဖိၣ်ထီၣ်မူဒါကျိကျဲတဖၣ်, လၢအပၣ်ဃုာ်ဒီး ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘၣ်တၢ်မုၢ်ဘျီၣ်ဒိၣ် (ICC) ဒီး ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘၣ်တၢ်လိာ်ဘၢလိာ်ကွီၢ်အကျိၤအကျဲလၢအဂၤတဖၣ်တက့ၢ်.
- **ဂ့ၢ်လိာ်ကွံာ်** တၢ်ရူၤလိာ်အကလုာ်ကလုာ်လၢ ကတူၢ်လိာ်ပာ်ပနီၣ် SAC လၢအပၣ်ဃုာ်ဒီး တၢ်ပာ်ပနီၣ်, တၢ်အလီၤအီၤလီၤတဖၣ်, တၢ်မၤသကိး, မ့တမ့ၢ်တၢ်ဃုထၢကဘျးကဘျၣ်န့ၣ်တက့ၢ်. တၢ်တူၢ်လိာ်ပာ်ပနီၣ် သုးမိၤစီရိအံၤ ဒုးကဲထီၣ် တၢ်ပျီၤပူၤကွံာ်တၢ်ကမၣ်ဒီး တၢ်မၤအမၤသီဒုးထီၣ်ဒါကမုၢ် နးဒိၣ်ထီၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. ထံဂုၤကီၢ်ဂၤ ပှၤဘၣ်မူ ဘၣ်ဒါတဖၣ် ကဘၣ်တြီဆၢအဝဲသ့ၣ် အတၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤဒီး ဒုးယၢအအၢအသီတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- **ပာ်ရၢၢ်ပာ်စၢၢ်** တၢ်တြုၤသံ တၢ်ပတုာ်ကွံာ်လၢ ဘၣ်တၢ်ပာ်လီၤလၢ SAC အဖီခိၣ်ဒီး တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢတၢ်မၤသကိးလၢခံခိယာ်ပတက့ၢ်. တၢ်အံၤပာ်ဃုာ်ဝဲဒၣ် တၢ်တြုၤသံက့ၤ ကီၢ်အမဲရဲးကၤ တၢ်ပာ်ပတုာ်တဖၣ်ဒီး တၢ်အာ်ခါလီၤအီၤလီၤလၢ ယိၤကလံာ်သုးကျိၤဒီး SAC အဘၢၣ်စၢၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟံးထီၣ်ဖိၣ်ထီၣ်မၤအီၤတဖၣ်အံၤ ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဒုးထီၣ်ဒါနီၤစိၤကမုၢ်အါထီၣ်ဝဲသ့ဒီး ကဲထီၣ်တၢ်တြီမၤတံာ်တၢ်ဘၣ်ဃး တၢ်ဂုၢ်ကျဲးစးလၢကဒီးန့ၣ်ဘၣ် တၢ်တီတၢ်တြီကန့ၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- **သဆၣ်ထီၣ်** ထံဂုၤကီၢ်ဂၤအိၣ်ဘူးတဖၣ်ဒ်သိး ကမၤလီၤတၢ်လၢ အဝဲသ့ၣ်ပှၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါတဖၣ် ကတူၢ်လိာ်ဟ့ၣ်ခွဲး ဆူပှၤလၢန့ၣ်လီၤခိဃီကီၢ်ဆၢလၢ ကဃုတၢ်အိၣ်ကဒုတဖၣ်ဒီး ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘၢအဝဲသ့ၣ်လၢ ကမၤသကိးတၢ်ဒီး ကီၢ်ဆၢတၢ်ကရၢကရိတဖၣ် ဒ်သိးကမၤဂုၤထီၣ်တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤဒီး တၢ်ဒိသဒါတၢ်မၤစၢၤတဖၣ် လၢပှၤဃုအတၢ်အိၣ်ကဒုတဖၣ်အဂီၢ် န့ၣ်တက့ၢ်.
- **ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤ** တၢ်ကရၢကရိလၢ အဟူးဂဲၤဖဲးတၢ်မၤတၢ်လၢ ဘၣ်ကီဘၣ်ခဲဒဲကဝီၤအိၣ်လၢ ကီၢ်ကီၣ်တဲၣ်ပူၤတဖၣ်ဒီး ဘျီဆဲးဂ့ၢ်ဝီအူ တၢ်တိစၢၤမၤစၢၤပှၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိာ်ဘၣ် ဟဲကဲထီၣ်သးခိဖျါ SAC တၢ်မၤဟးဂူၢ်ဟးဂီၤ ပှၤတၢ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ်ဒီး တၢ်ဒုးထီၣ်ဒါနီၤစိၤတၢ်တဖၣ် အဃိန့ၣ်တက့ၢ်. USAID တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤကျိၣ်စ့ပတုာ်ကွံာ်သးအဖီခိၣ် ဂုၢ်ကျဲးစးထံးဂံၢ်ထံးဘၢ လၢကမၤပှဲၤက့ၤတၢ်လီၤဟံၤလီၤဖျဲၣ် ဒီး မၤလီၤတၢ်လီၤမံလၢ ပှၤဃုာ် အိၣ်ကမ့ၢ်တဖၣ် ဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ဒိသဒါ အလၢအပှဲၤ, တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤလၢအလိာ်တဖၣ်, ဒီး အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ် ယာ်လၢ ကသ့ၣ်ထီၣ်က့ၤအဝဲသ့ၣ်အတၢ်အိၣ်မူလၢ အပှဲၤဒီးသုးသ့ၣ်လၢကဝီၤအဂီၢ် န့ၣ်တက့ၢ်.
- **မၤသကိးတၢ်သပှၤကတၢၢ်** ဒီးလီၤကဝီၤဖိတဖၣ်လၢ အပၣ်ဃုာ်ဝဲ လီၤကဝီၤပှၤတၢ်တၢ်ကရၢကရိတဖၣ်ဒီး ပှၤတၢ်လၢတူၢ်ဘၣ်ခိၣ်ဘၣ်တၢ်တဖၣ် ဒ်သိးကမၤလီၤတၢ် ထံဂုၤကီၢ်ဂၤအတၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤတဖၣ် လီၤလီၤသးဒီး လီၤကဝီၤဖိတဖၣ်အတၢ်လိာ်ဘၣ်နီၢ်နီၢ် လၢပျီပူၤကသ့အဂီၢ်န့ၣ်တက့ၢ်.

လံာ်ကုမံၣ်ညါတၢ်ဂီၤအဂ့ၢ် -

တၢ်ဂီၤလၢလံာ်ကုပူၤအံၤ ဘၣ်တၢ်ဒိန့ၢ်အီၤဖဲ လၢဖျါတြုၤအါရံၤ ၂၀၂၅ နံၣ် ဖဲသီခါဖျၢၣ်တဖျၢၣ်အိၣ်ဖဲ ယဇျ--- သဝီဟီၣ်ကဝီၤ, ညီပှၤကံၢ်ကရူာ်, ဆီထံးကီၢ်ဆၢ, ချၢၣ်လွံၢ်ထုၣ်ကီၢ်ရဲၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲလၢယနူၤအါရံၤ ၂၇ သီ ဒီး ၂၈ သီ, ၂၀၂၅ နံၣ်န့ၣ် SAC ကဘီယူၤဒုးသုးဟဲခးလီၤတၢ်ခဲဘျီဖဲ ယဇျ--- သဝီအဃိ သီခါဖျၢၣ်လၢ အအိၣ်ဘူးလိာ်သးခဲဖျၢၣ် အခိၣ်ဒုး, အဒူၣ်ဒီး အဒါတဖၣ်ဟးဂီၤဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲလၢ ယနူၤအါရံၤ ၂၇ သီန့ၣ် SAC ခးလီၤတၢ်ဒီးကဘီယူၤအဃိ သီခါဖျၢၣ်အတၢ်သ့ၣ်ထီၣ် တဖျၢၣ်ဟးဂီၤတဆံးတက့ၢ် ခိဖျါလၢဘၣ်ဒီးကျိအက့ၤအခီတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲလၢယနူၤအါရံၤ ၂၈ သီ န့ၣ် SAC တၢ်လီၤမ့ၣ်ပီၢ် တဖၣ်လၢ သီခါဖျၢၣ်ခဲဖျၢၣ်ပူၤဒီး သီခါဖျၢၣ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ခဲဖျၢၣ်လၢာ် ဟးဂူၢ်ဟးဂီၤကွံာ်ဝဲခဲလၢာ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤအံၤ ပာ်ဖျါထီၣ် SAC ဟဲခးလီၤတၢ်ဒီးကဘီယူၤအဃိ သီခါဖျၢၣ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တဖျၢၣ်ဟးဂီၤကွံာ်ဝဲ အဂီၤန့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ- KHRG)

ကညီဂွံဝိခွဲးယာ်ကရူာ် (KHRG) အဂ့ၢ်ဖျၢၣ်ကိာ်

ကညီဂွံဝိခွဲးယာ်ကရူာ် (KHRG) အံၤဘၣ်တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်အီၤဖဲ ၁၉၉၂ နံၣ် ဒီးမ့ၢ်ဝဲလီၤကဝီၤကရၢသဘျၢတဖုလၢ အာ်ခါမၤတၢ်လၢ ကမၤဂုၤထီၣ်ပှၤဂ့ၢ်ဝီခွဲးယာ်အတၢ်အိၣ်သး လၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံာ်ထံးအပူၤန့ၣ်လီၤ. KHRG သိၣ်လိဝဲ လီၤကဝီၤဒုသဝီဖိတဖၣ် လၢကမၤနီၣ်မၤဃါတၢ်မၤဘၣ်ဒိပှၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ်အဂ့ၢ်အကျိၤန့ၣ်လီၤ. KHRG ဘိးဘၣ်ရၢလီၤ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိတဖၣ်အံၤ ဒ်သိးကမၤပာ်ဖျါထီၣ်လီၤကဝီၤပူၤ ကမုၢ်တဖၣ်အကလုာ်, အတၢ်တူၢ်ဘၣ်ခိၣ်ဘၣ်, အတၢ်ဘၣ်ယိာ် ဘၣ်ဘျီ ဒီး အတၢ်ထီၣ်တၢ်ပာ်သးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. နဃုထံၣ်သ့ၣ်ညါ ပတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်ဖဲ www.khrgh.org အပူၤသ့ၣ် ဒၣ်န့ၣ်လီၤ.